aMuz
Wydawnictwo
Akademii Muzycznej
im. Stanisława Moniuszki
w Gdańsku

Gdańsk Carillon Book

Stanisław Moniuszko

(1819-1872) in memoriam

Gdańsk Carillon Book

Stanisław **Moniuszko** (1819-1872) in memoriam

Opracowania na carillon solo
/ Arrangements for carillon solo /

aMuz
Wydawnictwo
Akademii Muzycznej
im. Stanisława Moniuszki
w Gdańsku

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

TEATR WIELKI OPERA NARODOWA

Moniuszko 200. 2019 ROKIEM STANISŁAWA MONIUSZKI

aMuz Wydawnictwo Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku

AUTORKI ARANŻACJI

Anna Kasprzycka

Monika Kaźmierczak

SKŁAD I EDYCJA NUT

Paweł Zawada

TŁUMACZENIE TEKSTU NA JĘZYK ANGIELSKI

Katarzyna Ignerska

OPRACOWANIE GRAFICZNE I SKŁAD

Karol Meissner | studiokropkak.pl

DRUK I OPRAWA

Zajder.pl – PRO POLIGRAFIA

WYDAWCA

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki

ul. Łąkowa 1–2, 80-743 Gdańsk

tel.: 58 30 09 245, fax: 58 30 09 210

e-mail: wydawnictwo@amuz.gda.pl

www.amuz.gda.pl

ISMN 979-0-801544-44-5

Publikacja sfinansowana ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
w ramach obchodów 200-lecia urodzin Stanisława Moniuszki

Copyright © 2019 by Wydawnictwo Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku

Treść publikacji jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa
- Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe.
Tekst licencji można znaleźć pod adresem: http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/
lub uzyskać drogą korespondencyjną od: Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA, 94042, USA.

Spis treści / table of contents

Wstęp 4

Introduction 6

„Szumią Jodły…”, aria Jontka z IV aktu opery „Halka” (fragment)

/ „Firs are soughing…”, Jontek’s aria from act IV of „Halka” opera (fragment) / 9

Polonez „Pan Chorąży” z opery „Hrabina”

/ „Pan Chorąży” Polonaisse from „The Countess” opera / 10

Prząśniczka (wersja w d-moll) / The Spinner (D minor version) / 12

Solo dudziarza z IV aktu opery „Halka” (wersja w F-dur)

/ Bagpiper’s solo from act IV of „Halka” opera (F major version) / 13

Prząśniczka (wersja w f-moll) / The Spinner (F minor version) / 14

Solo dudziarza z IV aktu opery „Halka” (wersja w C-dur)

/ Bagpiper’s solo from act IV of „Halka” opera (C major version) / 15

Kozak / The Cossack / 16

Dalibóg! / I swear to God! / 18

Piosnka jesienna / The Autumn Song / 20

Piosnka bez słów / A Song Without Words / 21

Fraszka G-dur / Trifle in G major / 22

Dumka / Dumka / 25

Walc As-dur / Waltz in A flat major / 26

Pożegnanie (wersja w B-dur) / Farewell (B flat major version) / 28

Pożegnanie (wersja w C-dur) / Farewell (C major version) / 29

Kołysanka (wersja w B-dur) / Lullaby (B flat major version) / 30

Kołysanka (wersja w C-dur) / Lullaby (C major version) / 32

Fraszka G-dur / Trifle in G major / 34

Fraszka g-moll / Trifle in G minor / 36

Fraszka G-dur / Trifle in G major / 37

Fraszka C-dur / Trifle in C major / 38

Fraszka C-dur / Trifle in C major / 39

Fraszka A-dur / Trifle in A major / 42

Wstęp

Brzmi pod strzechą tęskne echo
Na ludowy strój,
Stamtąd żywy, poprzez niwy
Płynie pieśni zdrój.
Kto dla braci najbogaciej
Czerpał z niego czar,
Ten wdzięczności potomności
Bierze za to dar!

pisał 119 lat przed Rokiem Moniuszkowskim Piotr Maszyński[1]. Nie pomylił się. Stanisław Moniuszko, ojciec polskiej opery narodowej, kompozytor, dyrygent, pedagog (uczył się u niego m.in. Zygmunt Noskowski oraz Cezar Cui), organista, to twórca, który wciąż inspiruje.

Ścieżka życiowa Moniuszki wiodła przez wiele miast. Urodzony w Ubielu potomek uczestnika kampanii napoleońskiej, kształcił się początkowo w Warszawie, potem w Mińsku. Studia odbył w Berlinie (w Singakademie, u Carla Friedricha Rungenhagena), by następnie osiąść – nie na zawsze – w Wilnie.

Twórca, którego spuścizna organicznie związana jest z Polską, pozostawał aktywnie zainteresowany życiem muzycznym Europy. Odbywał przy tym liczne podróże, których owocem były znajomości z najwybitniejszymi postaciami epoki: w Weimarze odwiedził Franciszka Liszta, w Pradze poznał Bedřicha Smetanę, w Paryżu – Daniela Aubera i Charlesa Gounoda. Gioachino Rossini ofiarował mu swą fotografię z dedykacją.

Choć dorobek instrumentalny Moniuszki pozostaje w cieniu jego spuścizny wokalnej, to właśnie utwory fortepianowe zajmują pod względem ilościowym drugie – po pieśniach solowych – miejsce wśród kompozycji autora *Halki*. Są to niewielkich rozmiarów utwory solowe oraz na cztery ręce. Najprawdopodobniej z roku 1843 pochodzą wydane nakładem kompozytora *Fraszki* na fortepian. Nie bez konsekwencji nawiązują one swym zbiorczym tytułem do krótkich, żartobliwych utworów literackich Odrodzenia – podobnie jak one cechują się lapidarnością formy, a nieraz i dowcipną puentą (wszak nie tylko *Fraszki* pozwalają skojarzyć Moniuszkę z dorobkiem polskiego renesansu, drugi trop prowadzi, poprzez *Śpiewnik domowy* do Mikołaja Gomółki).

Niekiedy wyraz tych (prezentujących różny poziom popisowości) miniatur jest żartobliwy, innym razem przekazują one emocje znacznie większego kalibru, przynoszące skojarzenia z reminiscencjami chopinowskimi. Pobrzmiewa w nich też słowiańska melancholia – współistniejąca ze spotykanym i w pieśniach Moniuszki naprzemiennym występowaniem trybu durowego i molowego. Choć *Fraszki* brzmią narracyjnie, w odczytaniu ich pozamuzycznej treści nie pomagają w żaden sposób tytuły.

Co innego w utworach fortepianowych, których datowanie trudno dziś ustalić, takich jak: *Piosnka jesienna*, *Pożegnanie*, *Do odjeżdżającej* (częściej wymieniana jako *Piosnka bez słów*, dedykowana Justynowi Wojewódzkiemu), czy opublikowana w roku 1872 na łamach „Echa Muzycznego" – *Kołysanka*.

Obok kompozycji o tytułach programowych znajdujemy wszak w pianistycznej spuściźnie Moniuszki wiele utworów tanecznych, należących zarówno do „kategorii uniwersalnej" (czyli polek i walców), jak i wyraźnie nawiązujących do polskiej tradycji narodowej – wśród nich są przede wszystkim mazury i polonezy.

Właśnie pianistyczną proweniencją może się poszczycić również *Polonez Pan Chorąży* z opery *Hrabina*. Utwór ten oryginalnie wchodził w skład *Sześciu*

polonezów dedykowanych Florianowi Miładowskiemu, wydanych drukiem w Wilnie w roku 1845. Ma typową budowę trzyczęściową, odznacza się szlachetnym wyrazem, a przy tym nacechowaniem uczuciowym – i są to w przeważającej mierze uczucia ciepłe, pogodne – w sam raz pasujące do emocjonalnej atmosfery opery *buffo* z pierwiastkami lirycznymi, jaką jest trzyaktowa *Hrabina*. Jej premiera miała miejsce w roku 1860, Moniuszko był więc już wtedy doświadczonym twórcą dzieł scenicznych (i autorem *Halki*, *Flisa*, *Noclegu w Apeninach* i in.), a przy tym – dyrektorem Opery w Warszawie.

Akcja utworu rozgrywa się w XIX stuleciu, w czasach Księstwa Warszawskiego i stanowi satyryczną opowieść o kosmopolitycznych, zachłyśniętych modą francuską mieszkańcach stolicy (tytułowa bohaterka – młoda, bogata wdówka śpiewa nawet w akcie II na cześć swej sukni). Libretto tej opowieści o nagrodzonej skromności, oraz o sile prawdziwego uczucia napisał nie kto inny, jak dobrze znany już z *Halki* Włodzimierz Wolski. *Polonez Pan Chorąży* pojawia się w tym dziele na początku aktu III, w wykonaniu trzech wiolonczel, altówki i kontrabasu. W roku 1862 ten taneczny utwór zaprezentowany został w Paryżu i spotkał się z życzliwym przyjęciem krytyki – *Revue et Gazette de Paris* donosiło o delikatności i oryginalności harmonii, oraz o subtelnych szczegółach zawartych w melodii.

Lekkość i umiar w doborze środków muzycznych zaznacza się w operach Moniuszki, rzecz jasna, nie tylko w partiach instrumentalnych – na gruncie wokalnym to m.in. unikanie popisowości (koloratura pojawia się tylko w celu charakteryzacji). Widać za to wpływ liryki wokalnej: arie mają cechy pieśni. Tak, jak słynna aria Jontka z IV aktu *Halki*, w której to bohater z ludu zwierza się ze swych bolesnych uczuć: „Szumią jodły na gór szczycie / Szumią sobie w dal / A młodemu smutne życie / Gdy ma w sercu żal" (aria Jontka z IV aktu *Halki*).

Bogactwo wątków i odcieni emocjonalnych zawarte jest w ponad trzystu pieśniach Moniuszki, stanowiących najwybitniejszy przykład tej formy w polskiej twórczości XIX wieku. Przy wyraźnym osadzeniu ich w kontekście rodzimej muzyki ludowej (co odznacza się nie tylko na gruncie melodyki, tematyki, ale i wykorzystywanych form) nawiązał w nich kompozytor z jednej strony do utworów starszych reprezentantów stylu narodowego w muzyce polskiej – Karola Kurpińskiego i Marii Szymanowskiej, z drugiej, w zakresie formy, m.in. do pieśni Franciszka Schuberta. Właśnie z kunsztem ilustracyjnym ostatniego może się równać mistrzostwo, jakie osiągnął Moniuszko w słynnej pieśni do słów Jana Czeczota – *Prząśniczce* (II tom *Śpiewnika domowego*, 1846). Figuracja w akompaniamencie konsekwentnie naśladuje dźwięk kołowrotka, a zadanie przekazywania ładunku emocjonalnego tej żywej pieśni powierzone zostało tylko i wyłącznie partii wokalnej – powierzone z powodzeniem i znawstwem, o których świadczy niegasnąca przez dwieście lat popularność tego utworu.

W niniejszym zbiorze utwory Moniuszki prezentowane są w unikalnej aranżacji – na carillon, czyli instrument będący zespołem dzwonów wieżowych. W Polsce znajdują się obecnie trzy carillony – wszystkie w Gdańsku.

Zarejestrowane na płycie opracowania wykonane były podczas Międzynarodowego Kongresu Moniuszkowskiego na carillonie „Gdańsk".

Katarzyna Babulewicz

1 Fragment *Kantaty* Piotra Maszyńskiego (oryginalnie tekst zamieszczony był w „Echu Muzycznym, Teatralnym i Artystycznym", 1900, nr 49), cyt. za: *Almanach Moniuszkowski*, opr. W. Rudziński, J. Prosnak, Kraków 1952, s. 365.

Introduction

Plaintive echo in a peasant house
Calls for folk costume,
From there, alive, across the fields
The song flows like a stream.
The one who took the most of its charm
And shared it with his fellow men
Will be forever rewarded
by future generations!

wrote Piotr Maszyński 119 years before The Year of Moniuszko[1]. He was right. Stanisław Moniuszko, the father of the National Polish Opera, composer, conductor, pedagogue (his disciples were, among others: Zygmunt Noskowski and Cezar Cui), organist, is an artist who remains a source of inspiration to this day.

Moniuszko lived in many different cities throughout his lifetime. Born in Ubiel as the son of The Napoleonic campaign soldier, he went to school first in Warsaw and subsequently in Minsk. He studied in Berlin (at Singakademie, taught by Carl Friedrich Rungenhagen), then he moved to – and lived for some time – in Vilnius.

The artist, whose legacy is integrally associated with Poland, showed a keen interest in musical life of Europe. He frequently travelled around Europe, where he made acquaintances with the most renowned personalities of the period: he visited Ferenc Liszt in Weimar, met Bedřich Smetana in Prague, Daniel Auber and Charles Gounod – in Paris Gioachino Rossini gave Moniuszko his signed photograph.

Although the instrumental achievements of Moniuszko are overshadowed by his vocal works, it is the piano pieces that are the second most numerous category – right after his solo songs – among the compositions of the author of *Halka*. They are short solo pieces and compositions for four hands. His *Trifles* for piano were probably published by the composer himself in 1843. The title of the whole collection is a deliberate reference to the short, facetious literary texts written in the Renaissance period, which, just like Moniuszko's pieces, are concise in form and end with a witty punch line (not only *Trifles* allow us to make associations between Moniuszko's works and the literature of the Polish Renaissance, the second reference, to Mikołaj Gomółka, may be seen in his *Songbook for home use*).

The nature of some of these (representing various degree of virtuosity) short pieces is playful, other pieces carry much heavier emotional load, resembling the works of Chopin. There is a note of Slavic melancholy, too – so common also in Moniuszko's songs, created by the alternating use of major and minor modes. Although *Trifles* sound like a narrative, the titles do not help in decoding their extra-musical content, unlike his piano pieces, whose exact date of creation is difficult to specify today, such as: *Autumn song*, *Farewell*, *To the departing* (more often referred to as *Song without Words*, dedicated to Justyn Wojewódzki), or *Lullaby*, published in 1872 in „Echo Muzyczne" magazine.

Apart from the compositions with program titles there are also numerous dance pieces in Moniuszko's piano legacy. They belong both to the „universal category" (such as polka or waltz), and to the category clearly referring to Polish national tradition, such as mazurkas and polonaisses.

The piece with the piano origin is, for instance, *Pan Chorąży Polonaisse* from *The Countess* opera. Originally it was a part of *Six Polonaisses* dedicated to Florian Miładowski, printed in Vilnius in 1845.

It has a typical, three-part structure, is characterized by gentle expression and the presence of emotions, predominantly positive and cheerful ones, perfectly matching the emotional ambience of *The Countess* – the three-act opera *buffa* with lyric elements. Its premiere took place in 1860, by that time Moniuszko was an experienced creator of stage works (and the author of *Halka*, *Flis, A Night in the Apennines*) as well as the director of the Warsaw Opera.

The story is set in the 19th century, in the Grand Duchy of Warsaw period and is a satirical tale of cosmopolitan inhabitants of the capital city, enthusiasts of French fashion (the title character – a young, rich widow even sings the praises of her dress in act II). The libretto of this tale of rewarded modesty and the power of true emotions was written by Włodzimierz Wolski, already known from his contribution to *Halka*. *Pan Chorąży Polonaisse* appears at the beginning of act III, performed by three cellos, viola and double bass. This dance piece was performed in 1862 in Paris and was warmly received by critics – *Revue et Gazette de Paris* wrote about the mildness and originality of harmony as well as about subtle details included in the melody.

Obviously, the lightness and moderation in the choice of musical means of expression is marked in Moniuszko's operas not only in the instrumental passages – in vocal passages it is marked by avoiding excessive ornamentation (coloratura is used merely for emphasis). The influence of the vocal lyrical works is conspicuous, though: the arias have features of a song. A good example here is the famous aria from act IV of *Halka*, in which Jontek, a young peasant, sings about his hurt feelings: „Firs are soughing on the mountains peaks / They are soughing freely / But my life is sad / As I have a grudge in my heart" (Jontek's aria from act IV of *Halka*).

The multitude of plots and emotional undertones present in over three hundred Moniuszko's songs make them the most remarkable example of this musical form among the Polish 19th century artistic achievements. While the songs are firmly rooted in the context of native folk music (which can be heard not only in the melody and themes but also in the forms used by the composer), there are references to the works of older representatives of national style in Polish music – Karol Kurpiński and Maria Szymanowska, as well as to (in terms of form) the songs by Franz Schubert. The virtuosity achieved by Moniuszko in his famous song, *The Spinner*, lyrics by Jan Czeczot – (II volume of *Songbook for home use*, 1846) may well compete with the illustrative artistry of Schubert. The figuration in the accompaniment consistently imitates the sound of the spinning wheel, and the task of expressing the emotional load of this vibrant song was assigned to the vocal part alone – the fact that this song has enjoyed great popularity for the last two hundred years testifies to its successful and timeless concept.

In this collection the works of Moniuszko are presented in a unique arrangement – for a carillon, an instrument made up of a number of tower bells. At present there are three carillons in Poland – all of them in Gdańsk.

The performances recorded on the album were given during The International Moniuszko Congress with the use of „Gdańsk" carillon.

Katarzyna Babulewicz

1 The extract from Piotr Maszyński's *Cantata* (the original text was printed in „Echo Muzyczne, Teatralne i Artystyczne" magazine, 1900, nr 49), quote from: *Almanach Moniuszkowski* [The Moniuszko's Almanac] compiled by W. Rudziński, J. Prosnak, Cracow 1952, p. 365.

„Szumią Jodły…”

aria Jontka z IV aktu opery „Halka”

/ „Firs are Soughing…”, Jontek’s aria from act IV of „Halka” opera /

(fragment)

Stanisław Moniuszko

opr. A. Kasprzycka

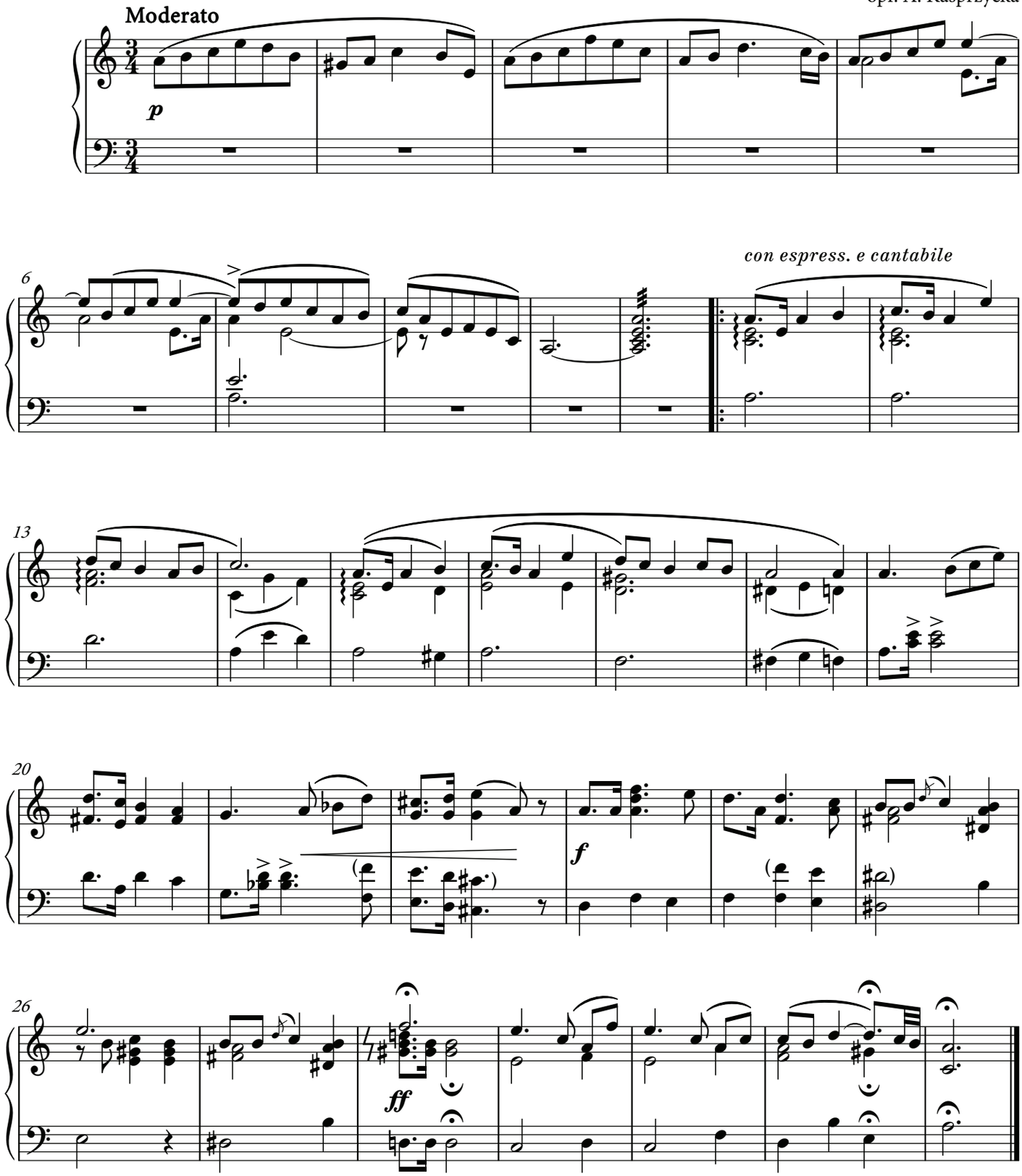

Polonez „Pan Chorąży”

z opery „Hrabina”

/ „Pan Chorąży” Polonaisse from „The Countess” opera /

Stanisław Moniuszko

opr. A. Kasprzycka

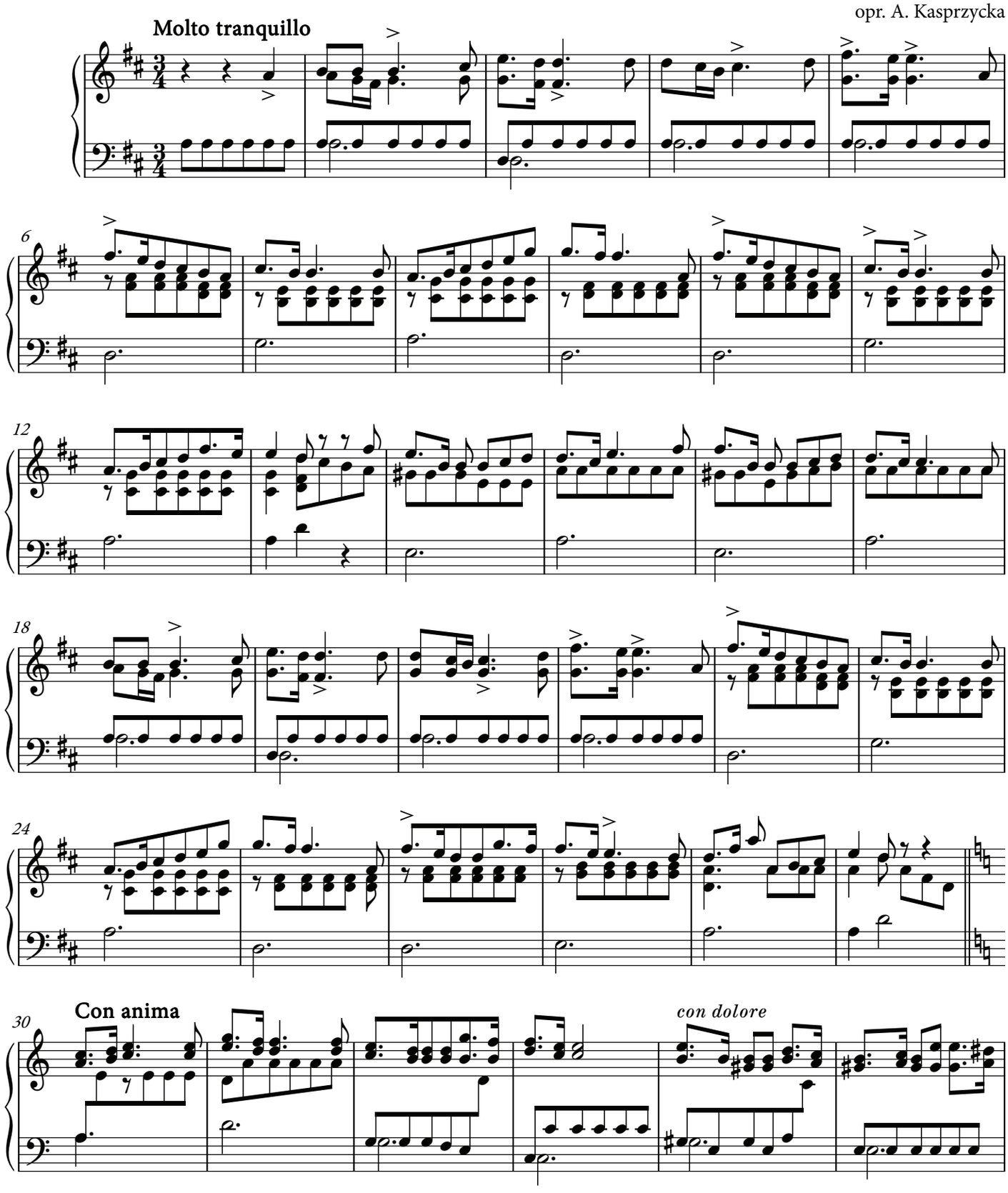

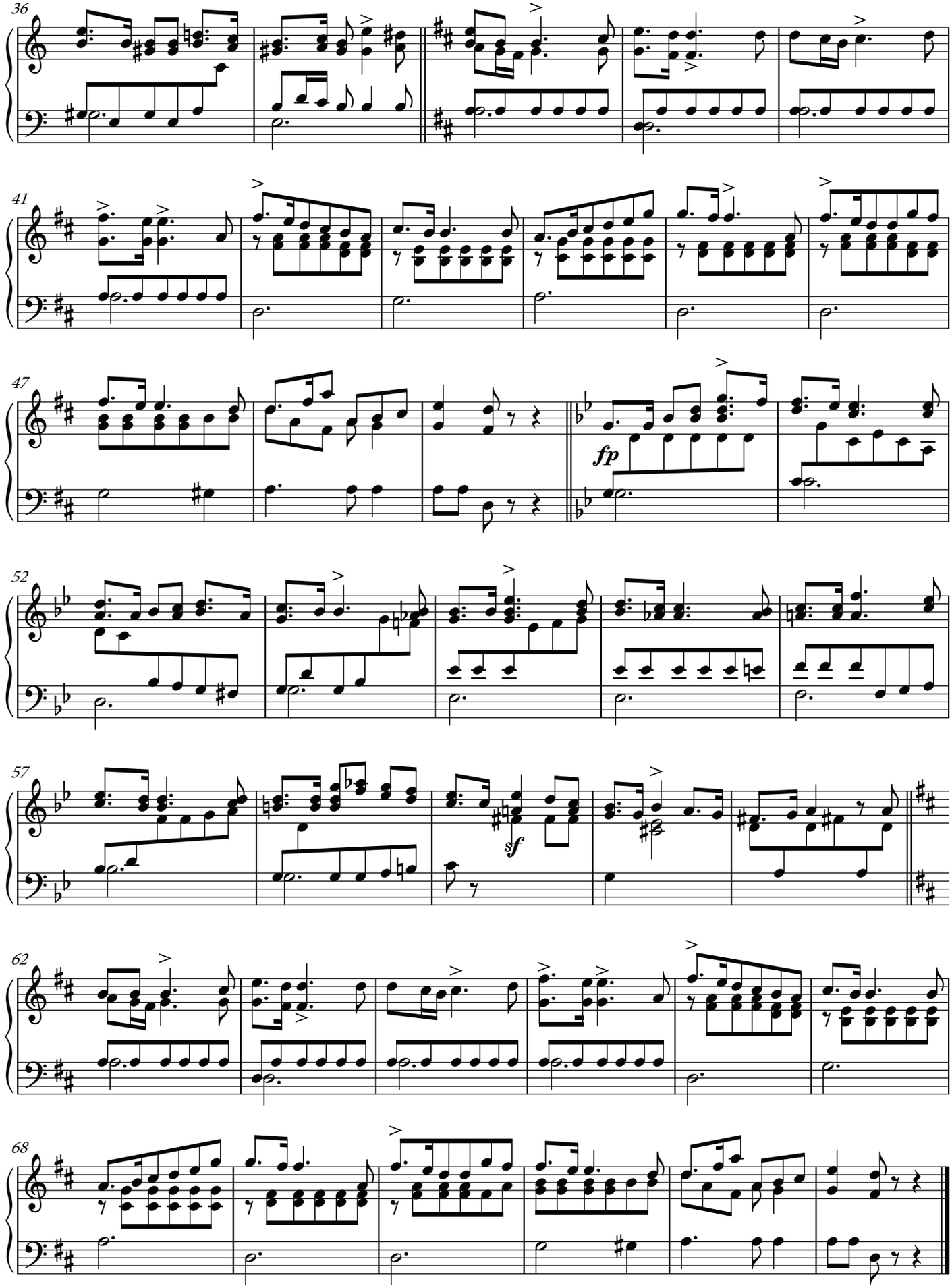
36
41
47
fp
52
57
sf
62
68

Prząśniczka

(wersja w d-moll)

/ The Spinner (D minor version) /

Stanisław Moniuszko
opr. A. Kasprzycka

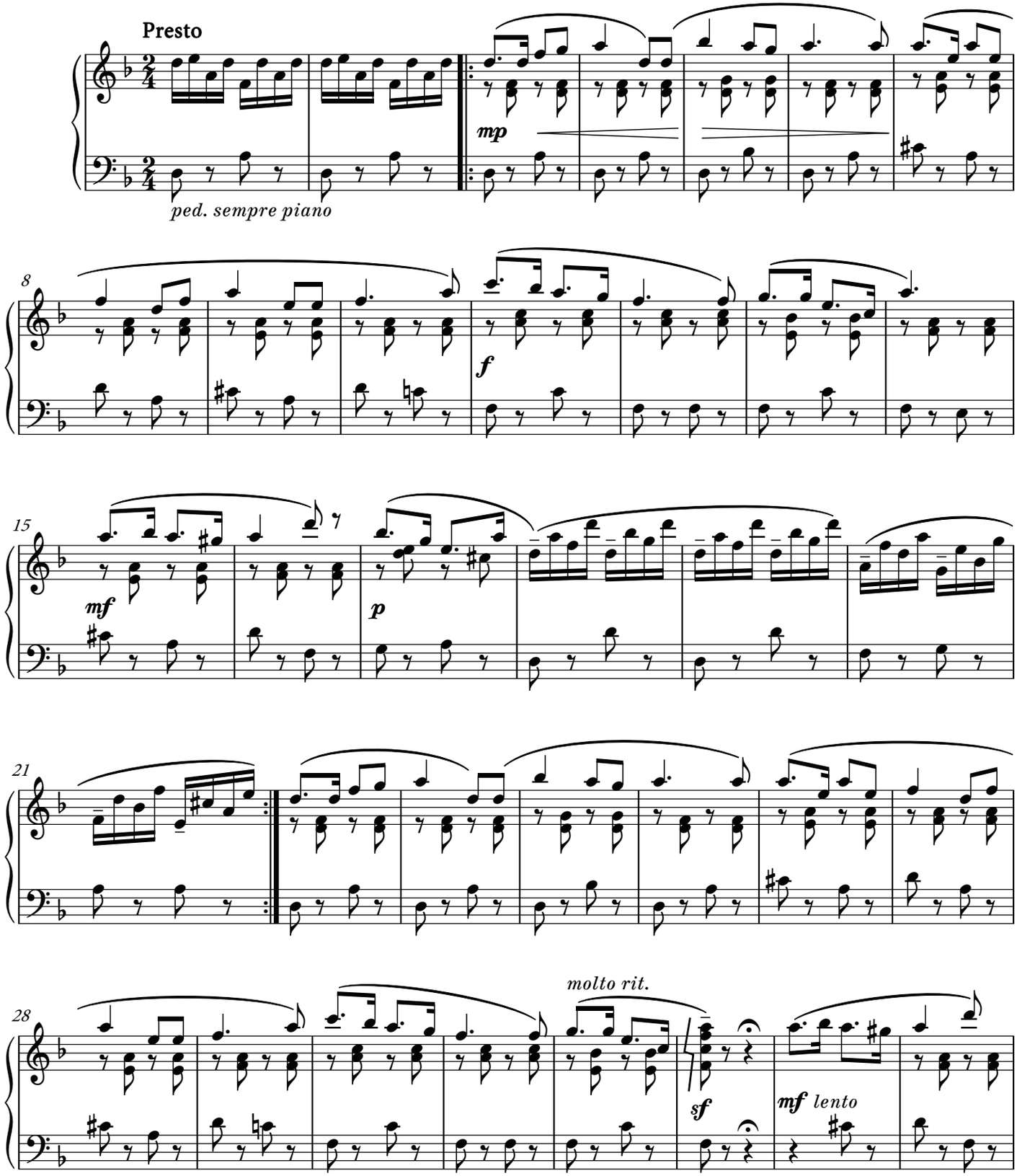

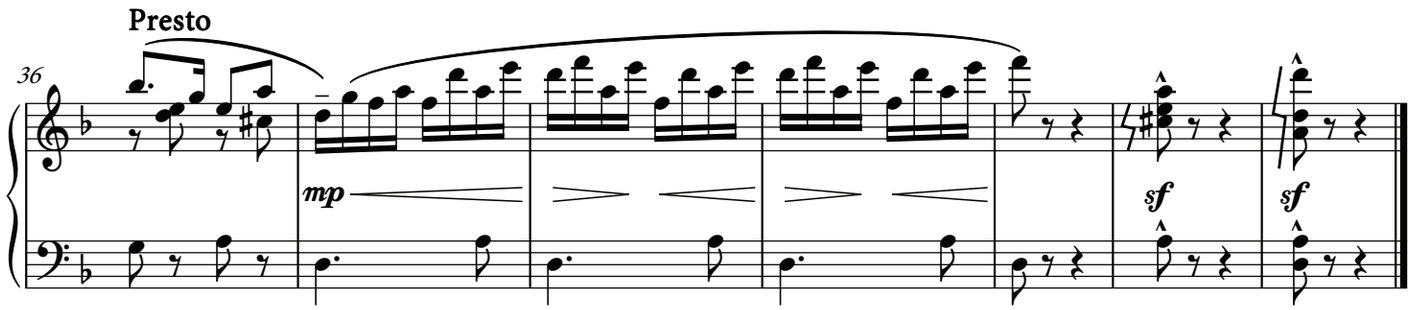

Solo dudziarza

z IV aktu opery „Halka” (wersja w F-dur)

/ Bagpiper’s solo from act IV of „Halka” opera (F major version) /

Stanisław Moniuszko

opr. A. Kasprzycka

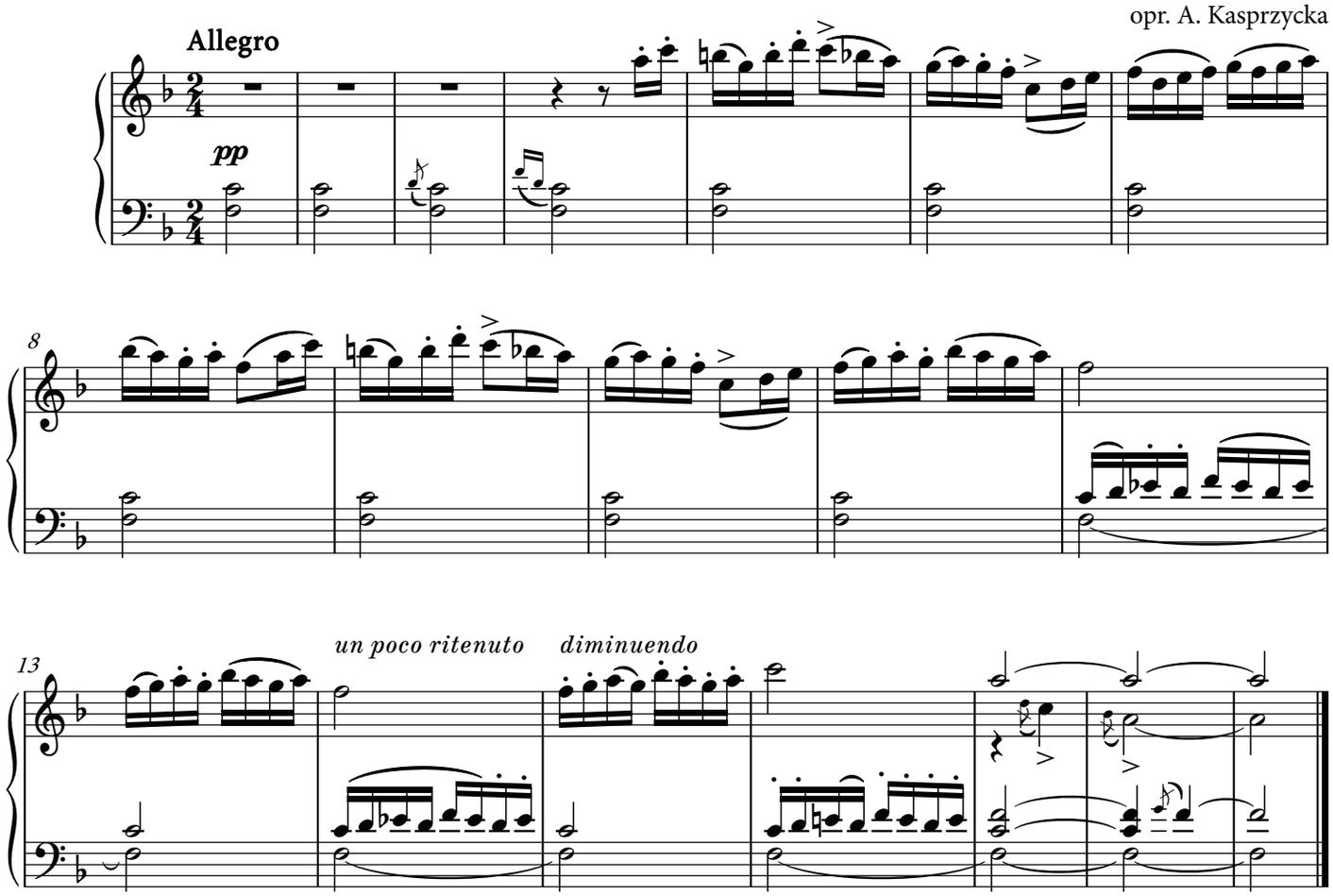

Prząśniczka

(wersja w f-moll)

/ The Spinner (F minor version) /

Stanisław Moniuszko

opr. A. Kasprzycka

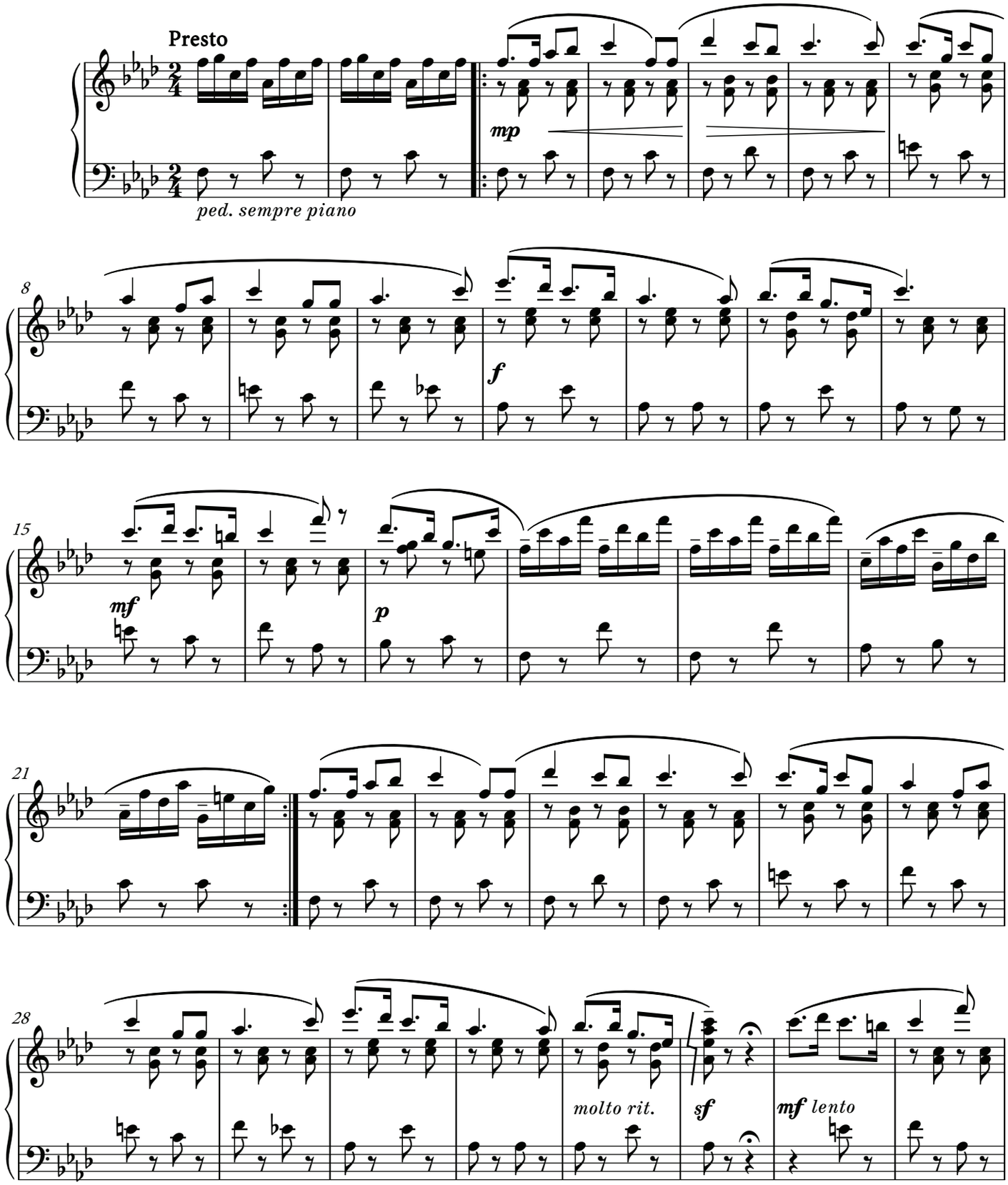

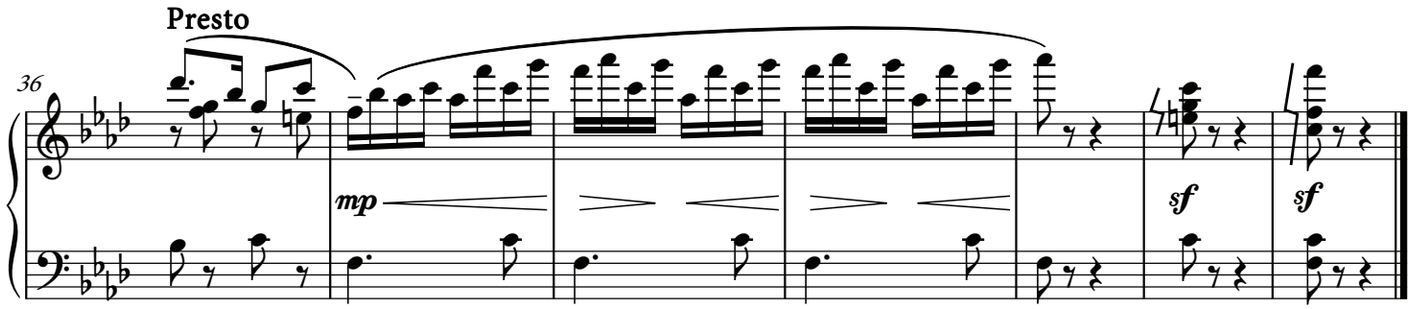

Solo dudziarza

z IV aktu opery „Halka” (wersja w C-dur)

/ Bagpiper’s solo from act IV of „Halka” opera (C major version) /

Stanisław Moniuszko

opr. A. Kasprzycka

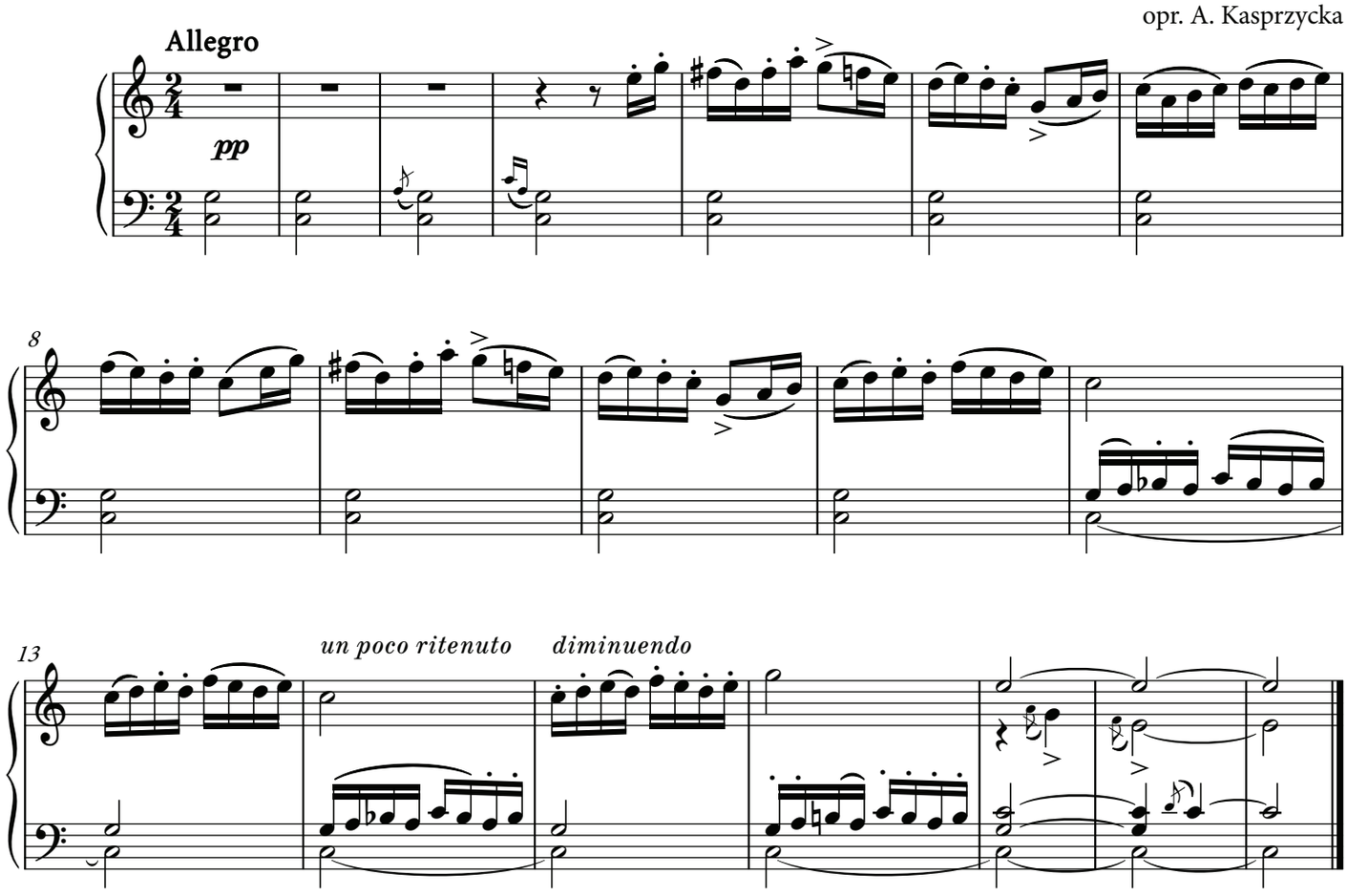

Kozak

/ The Cossack /

Stanisław Moniuszko

opr. A. Kasprzycka

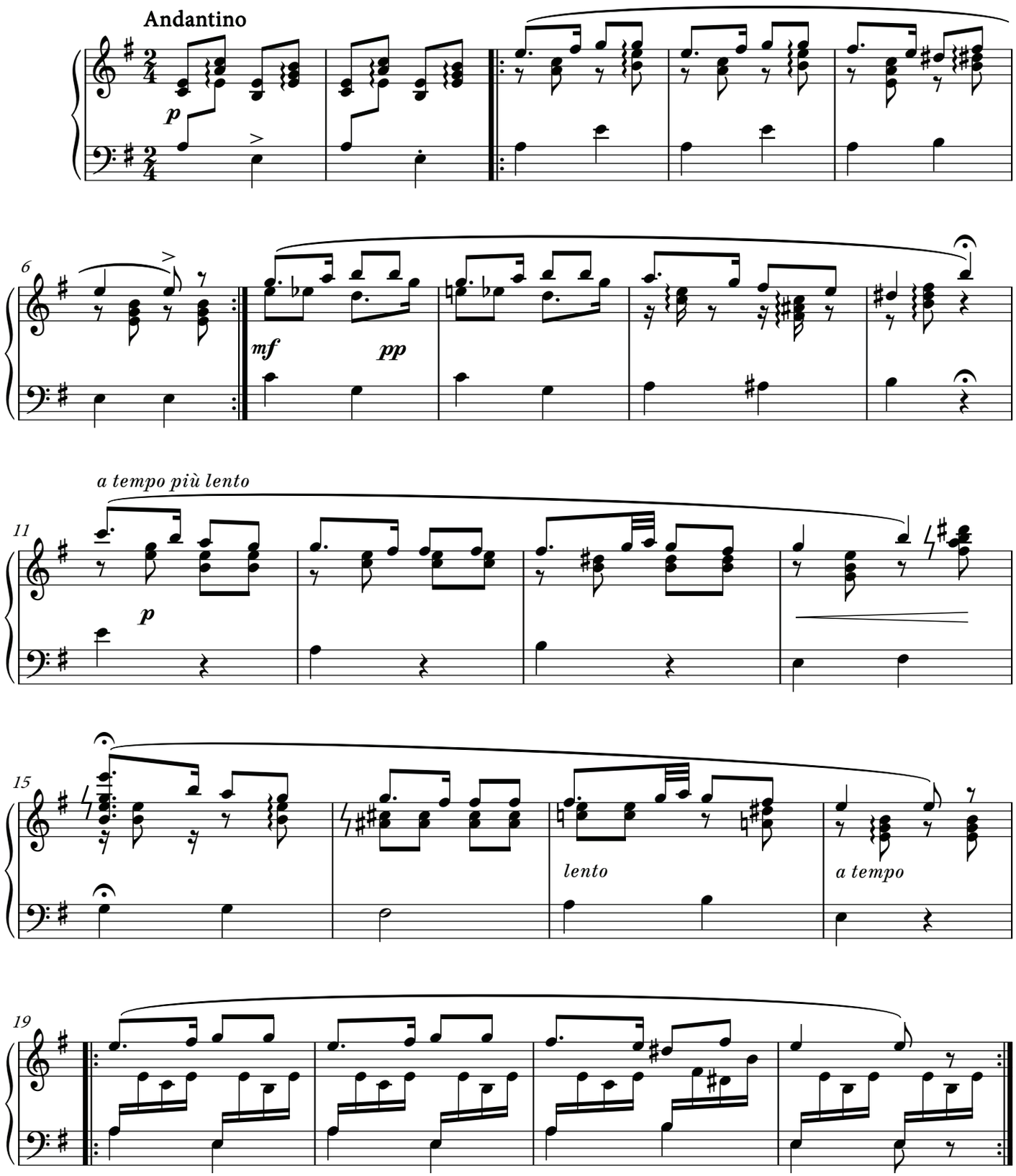

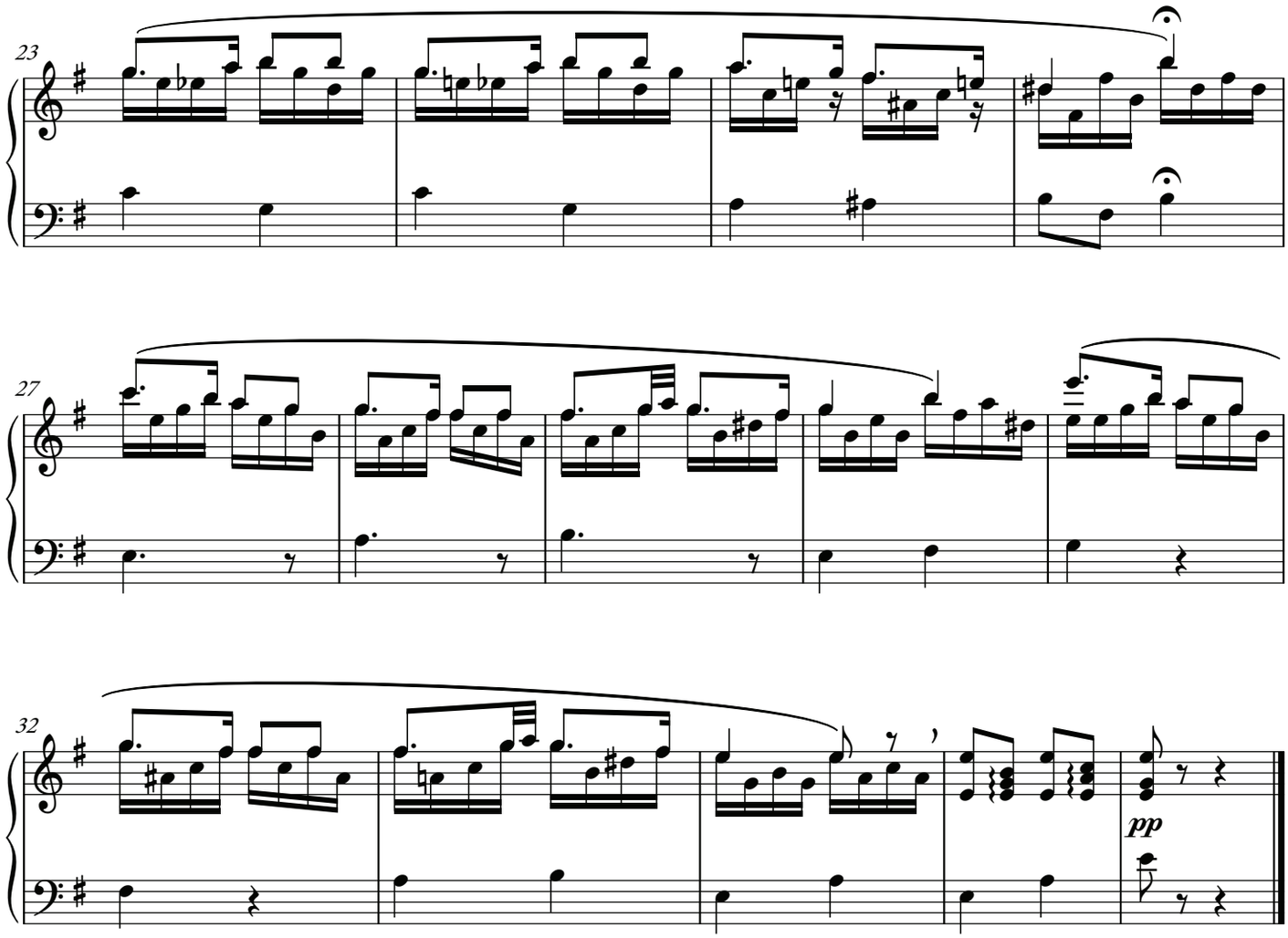
23
27
32
pp

Dalibóg!

/ I swear to God! /

Stanisław Moniuszko

opr. A. Kasprzycka

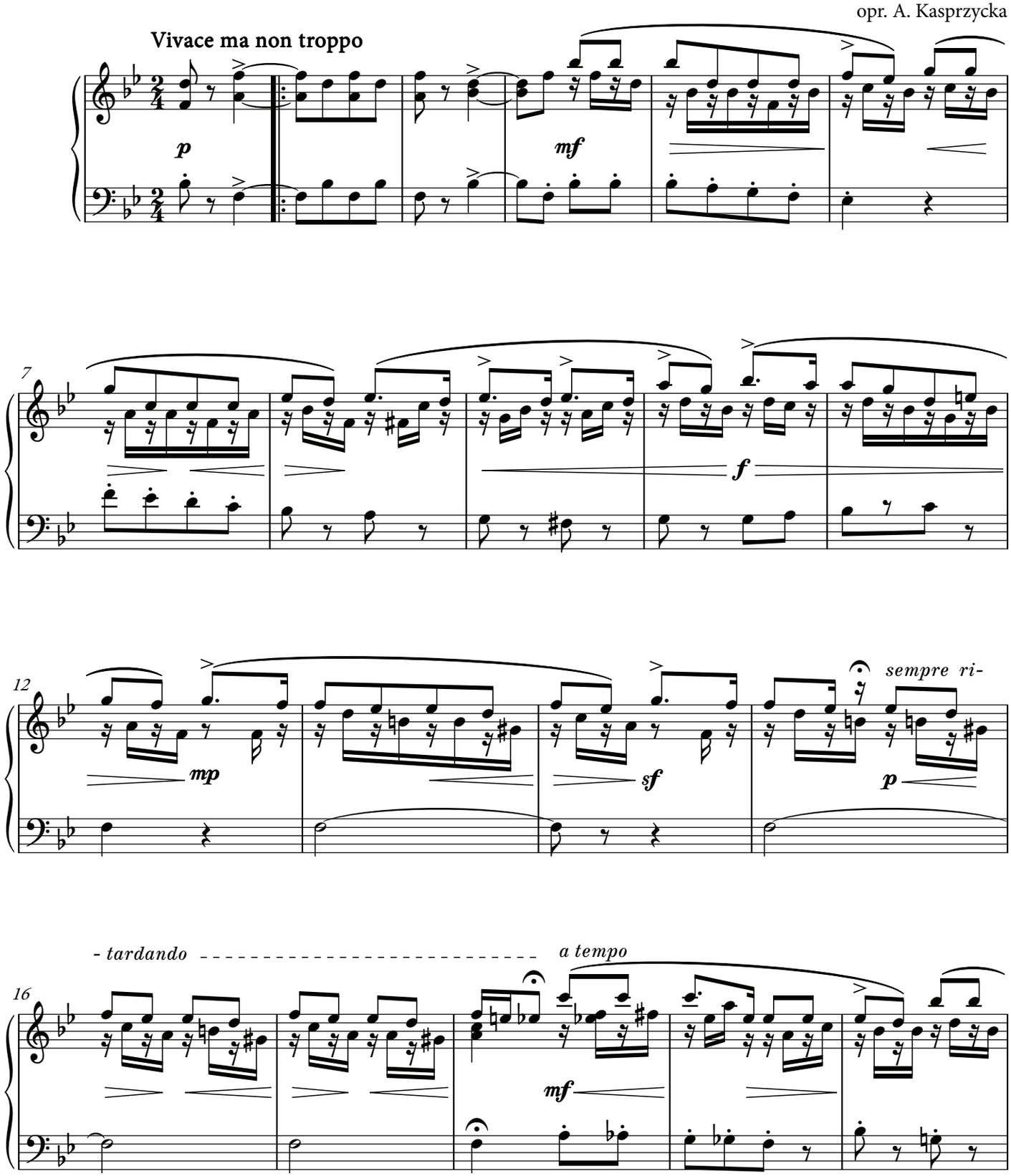

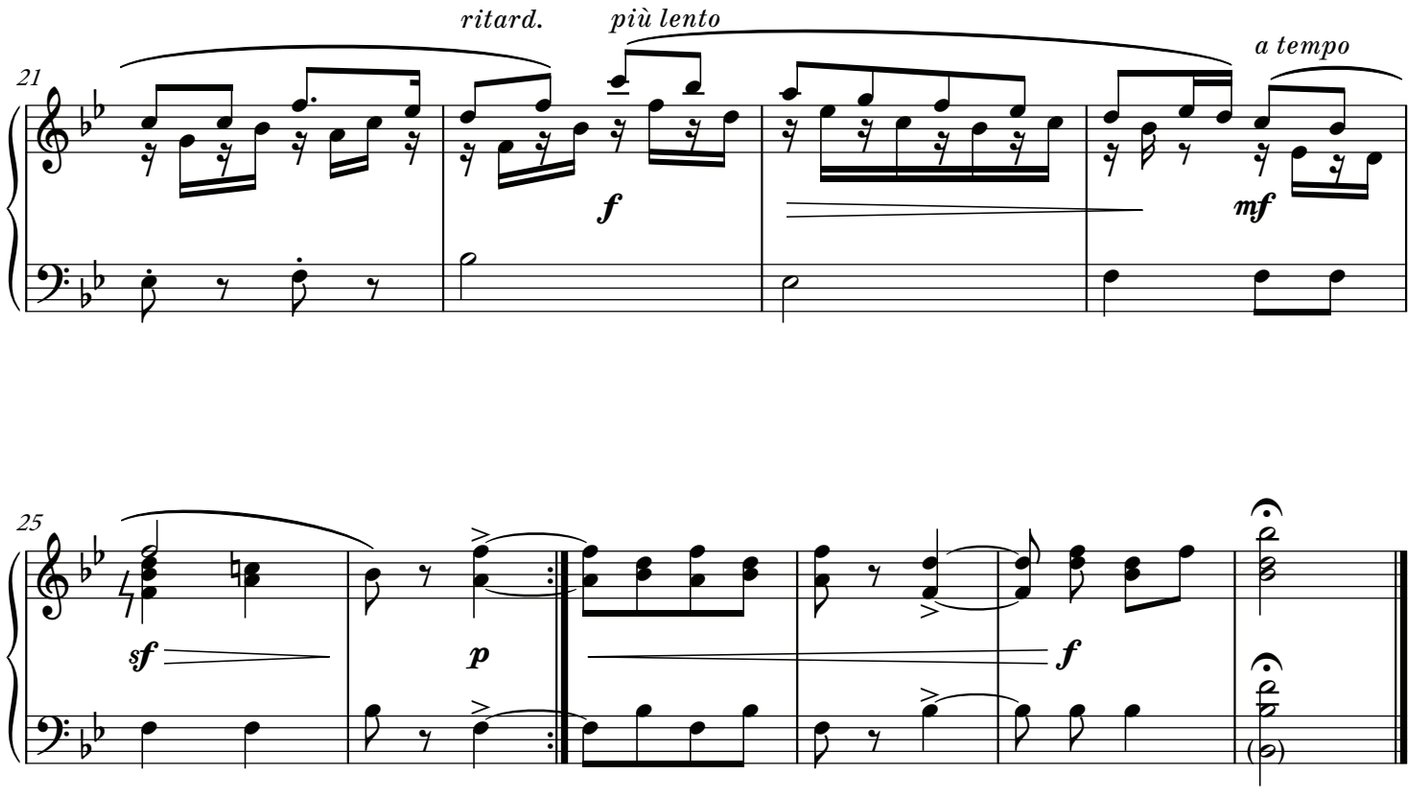
ritard.
più lento
a tempo
21
f
mf
25
sf
p
f

Piosnka jesienna

/ The Autumn Song /

Stanisław Moniuszko
opr. M. Kaźmierczak

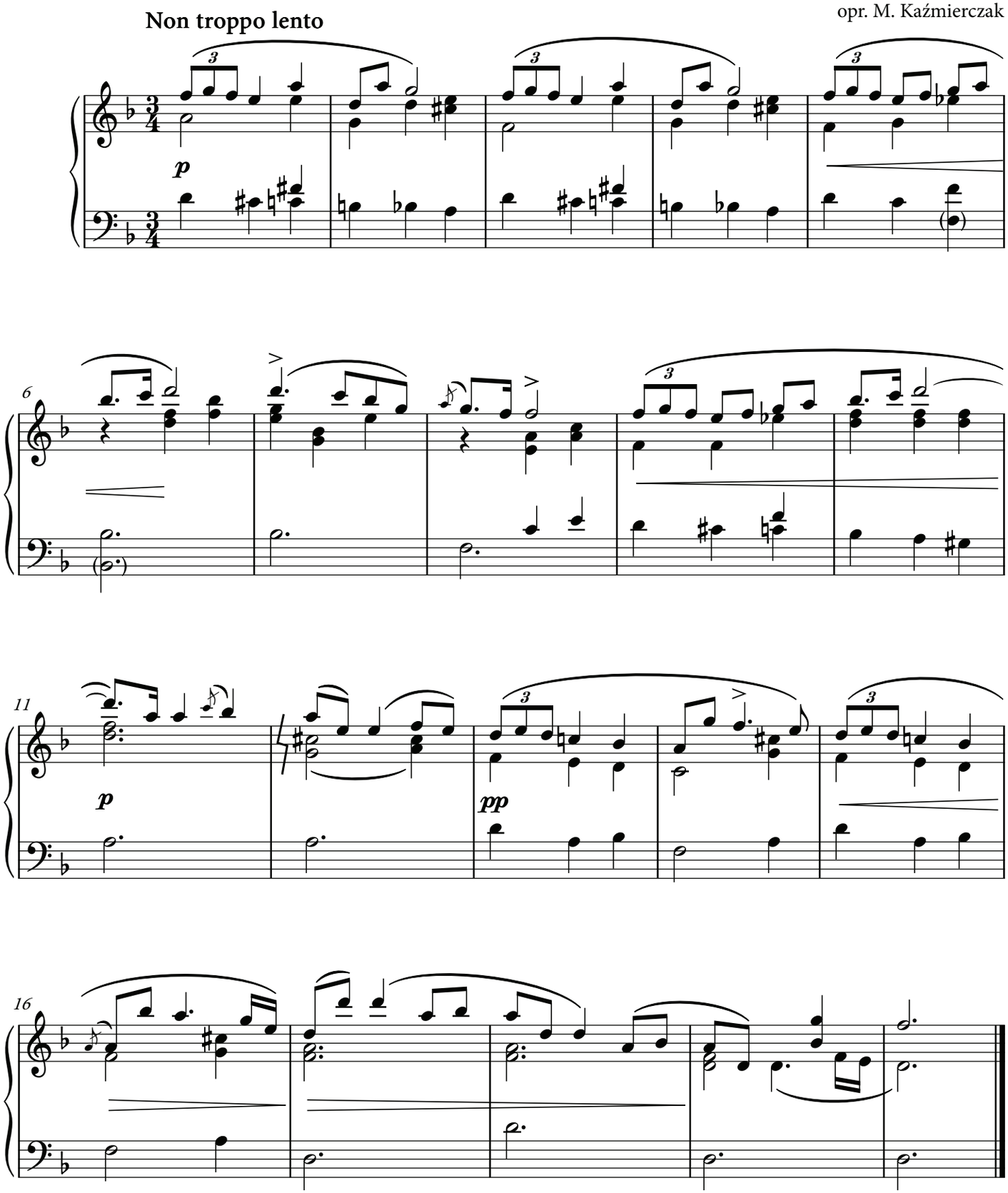

Piosnka bez słów

/ A Song Without Words /

Stanisław Moniuszko
opr. M. Kaźmierczak

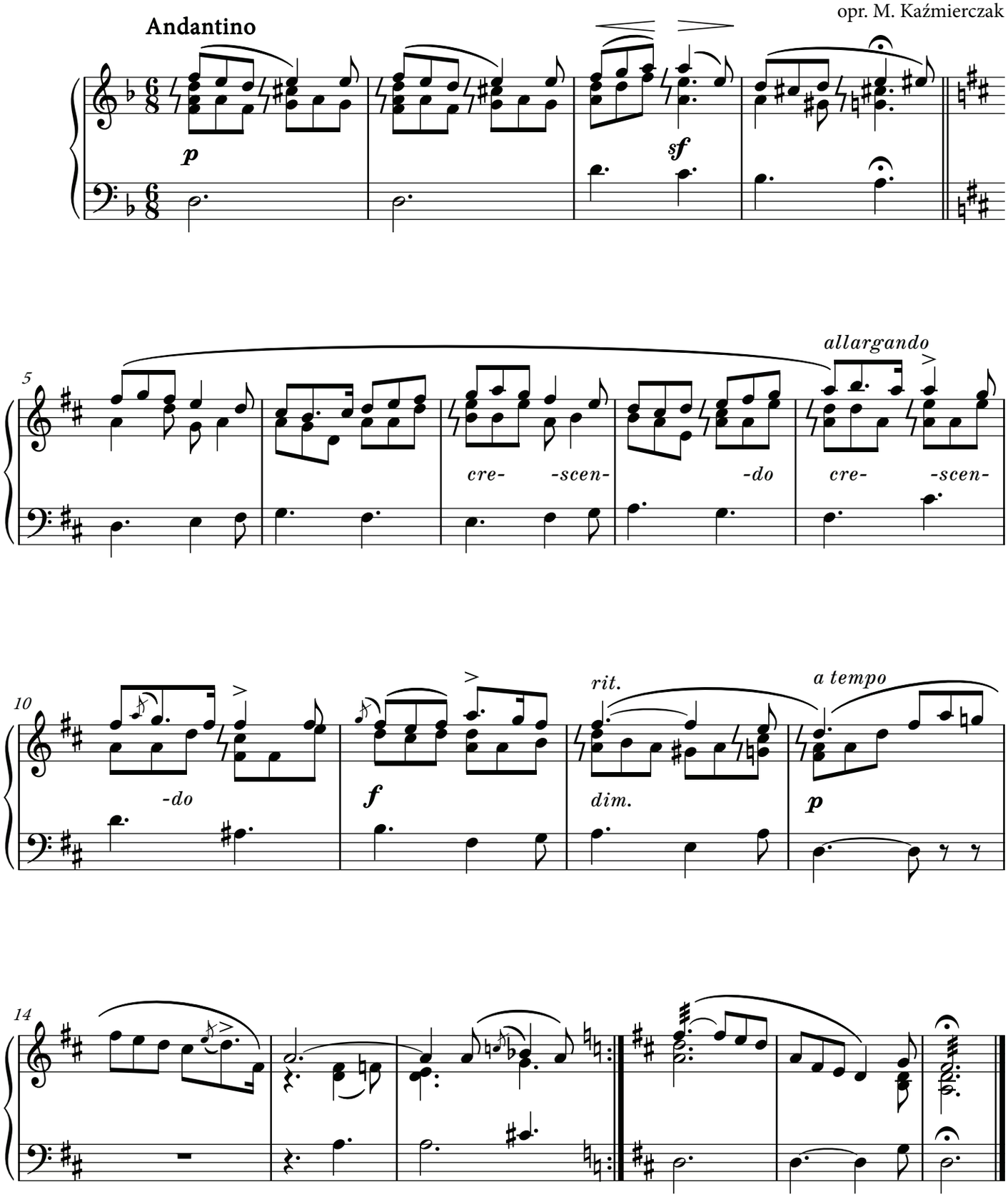

Fraszka G-dur

/ Trifle in G major /

Stanisław Moniuszko
opr. M. Kaźmierczak

Allegro, con molta leggierezza

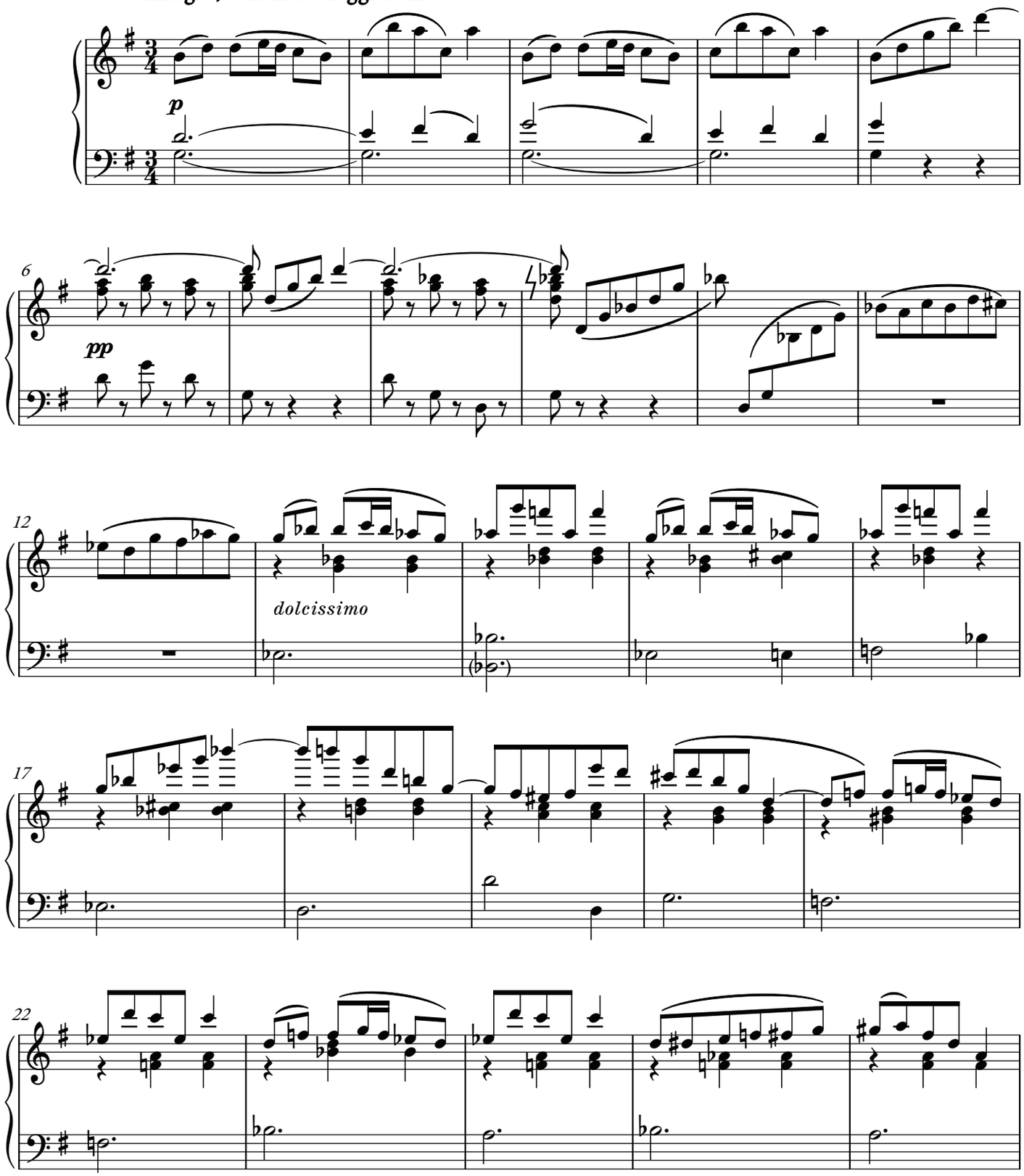

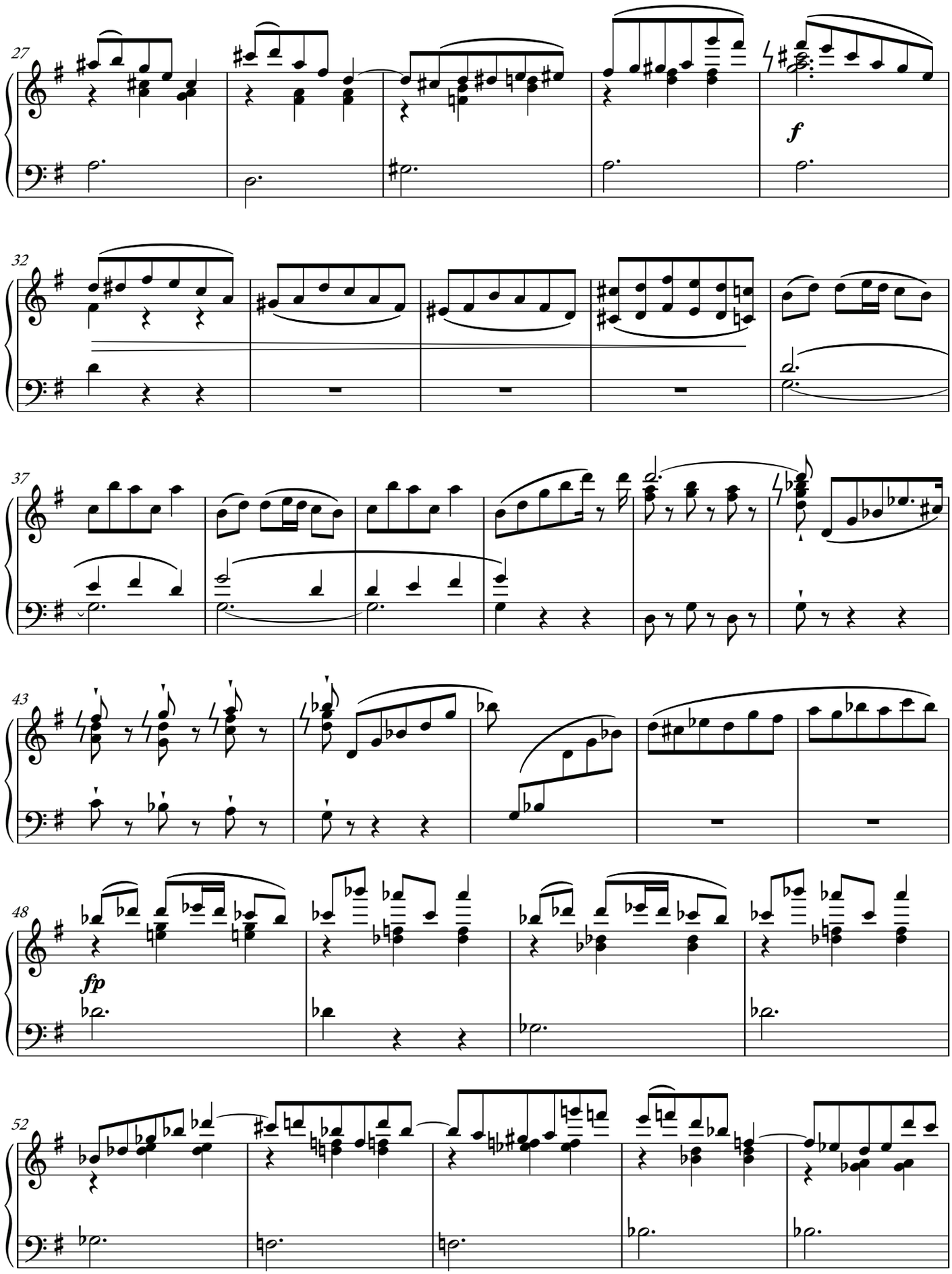
27
f
32
37
43
48
fp
52

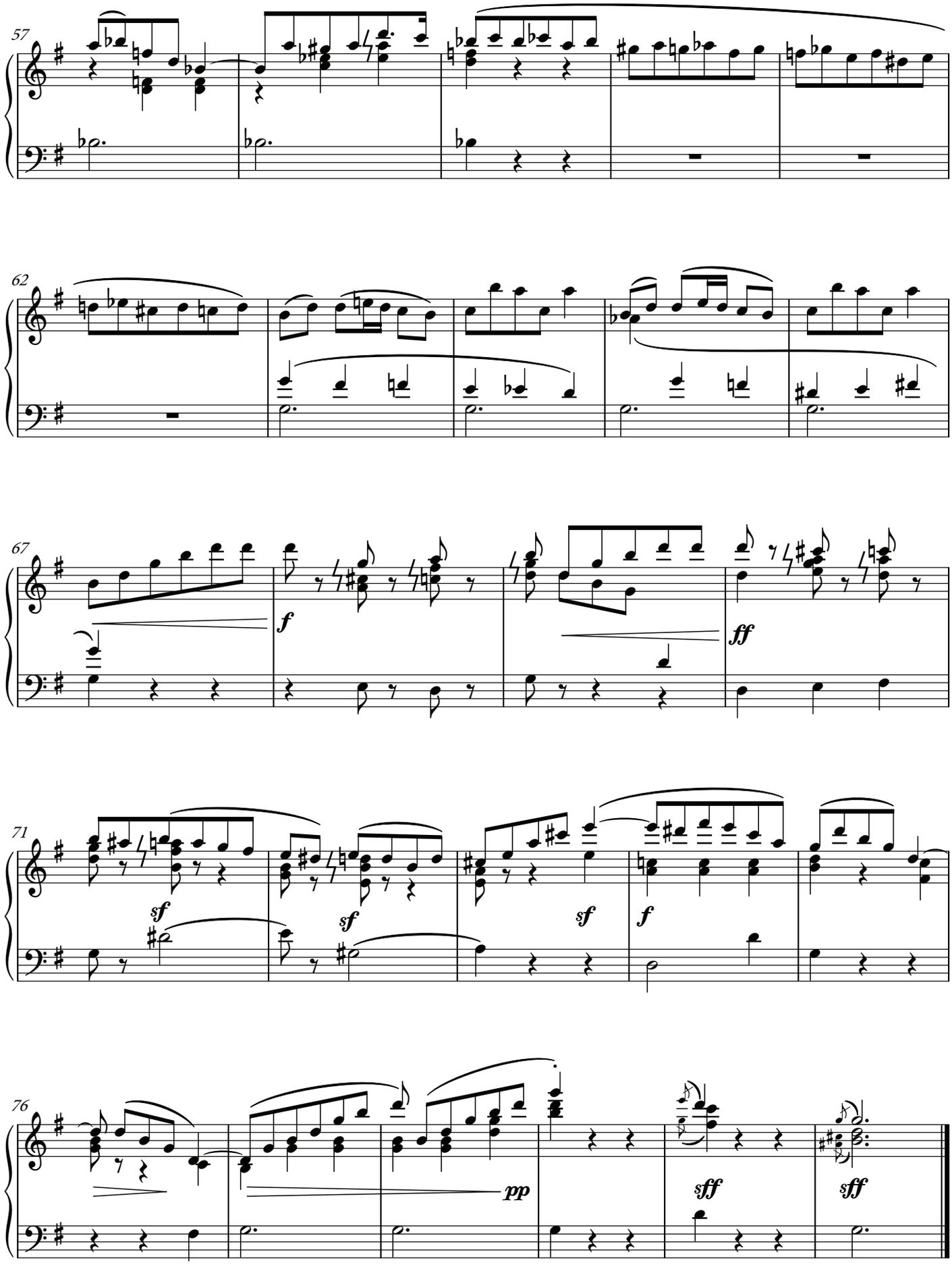
57
62
67
f
ff
71
sf
sf
sf
f
76
pp
sff
sff

Dumka

/ Dumka /

Stanisław Moniuszko

opr. A. Kasprzycka

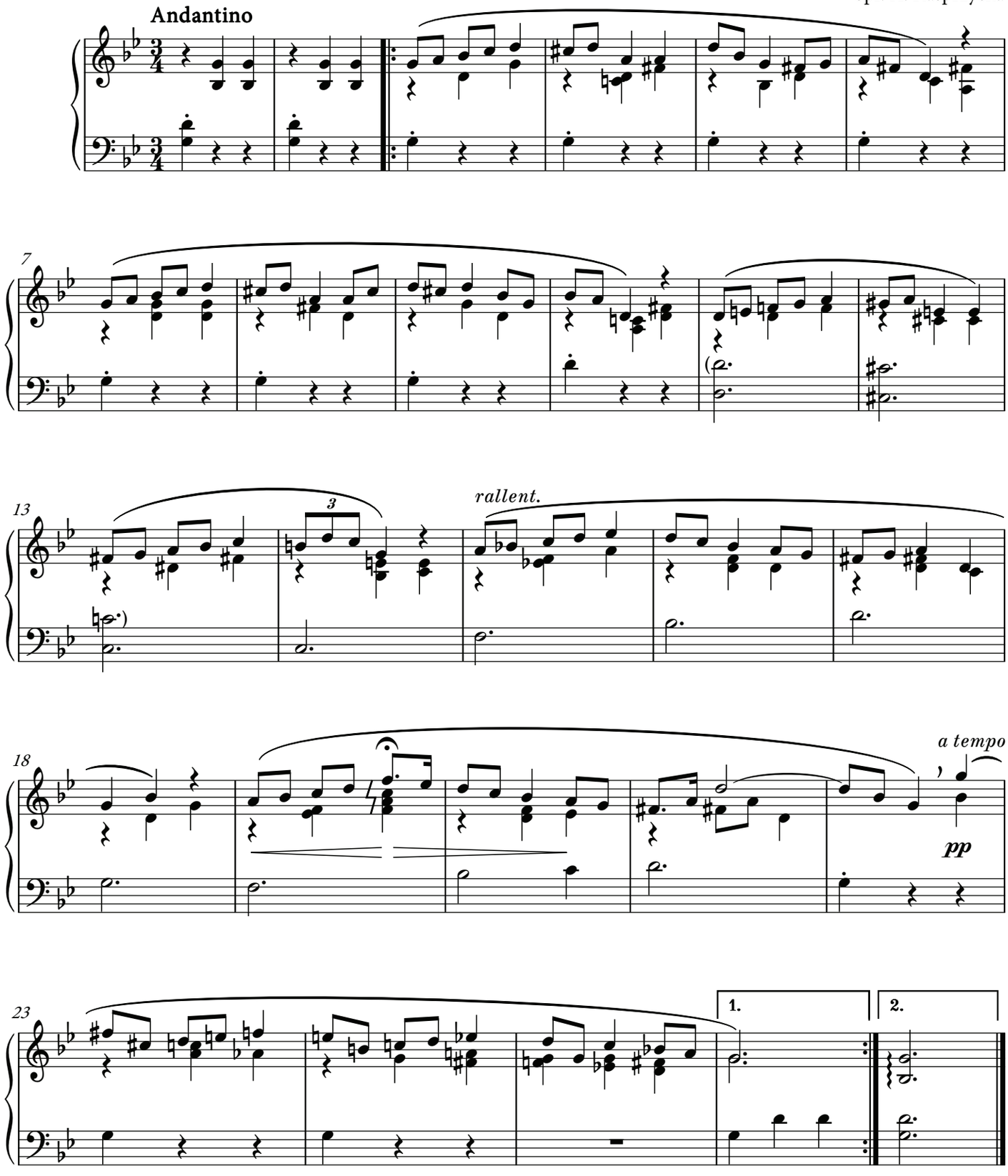

Walc As-dur

/ Waltz in A flat major /

Stanisław Moniuszko
opr. M. Kaźmierczak

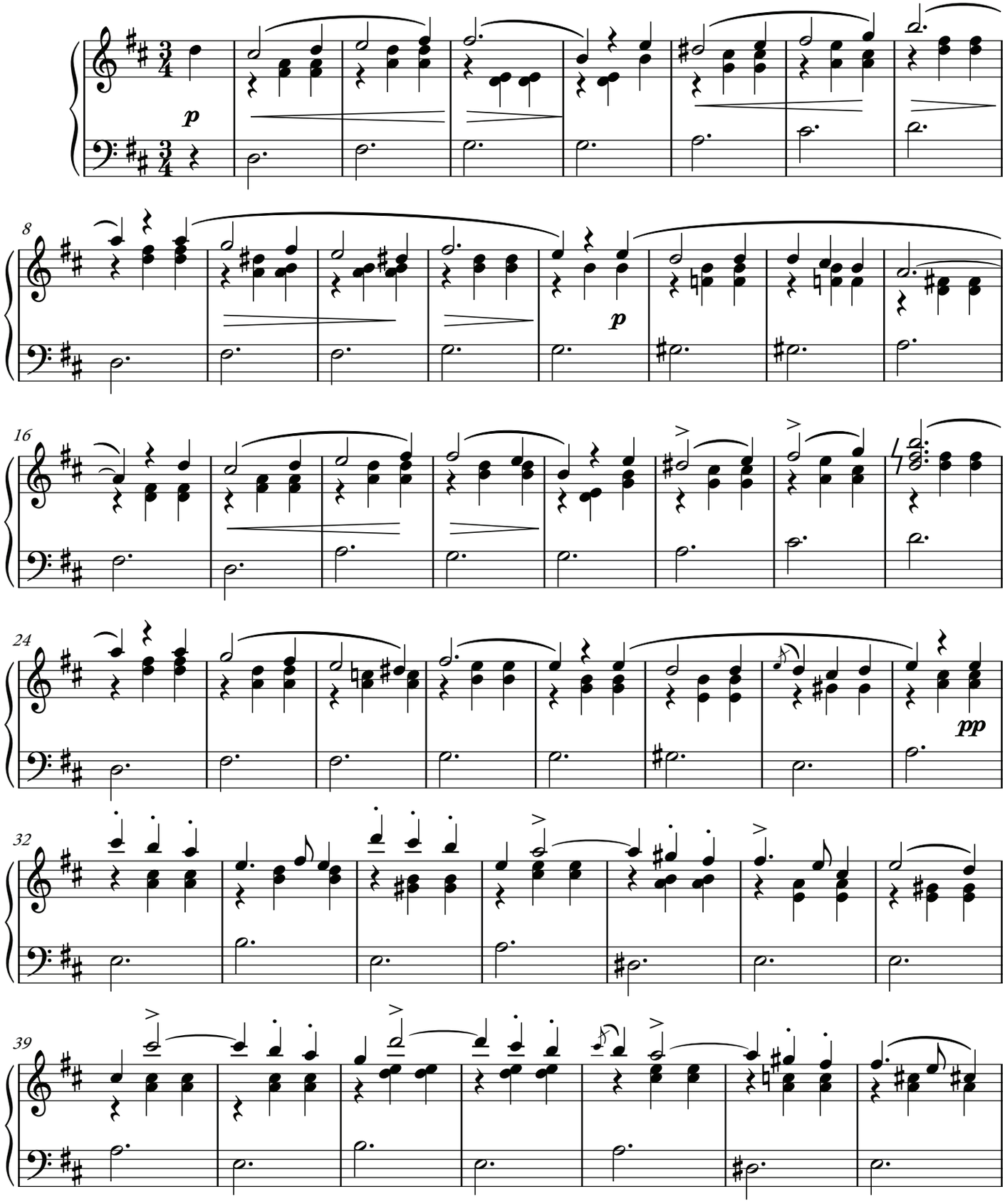

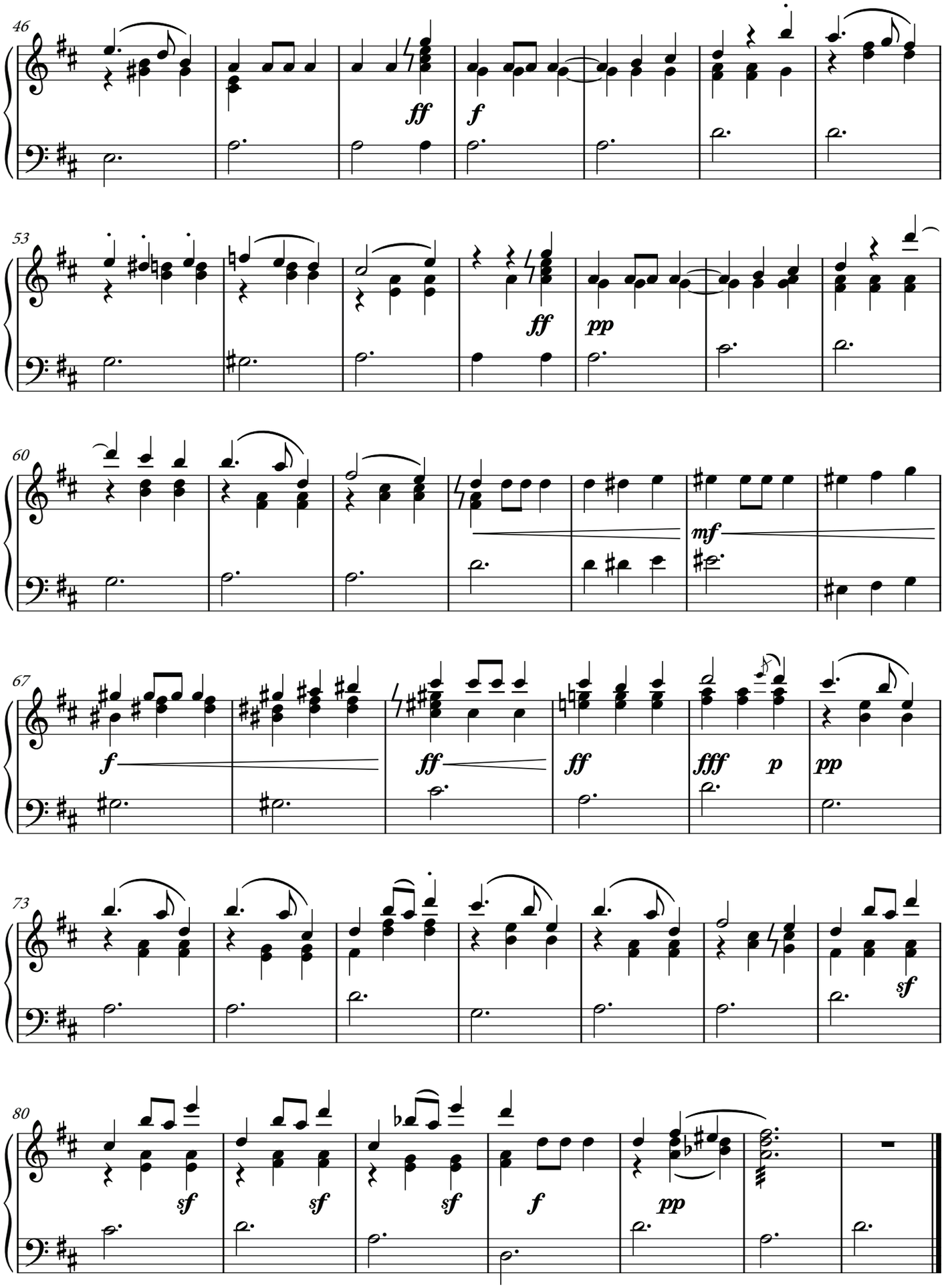
46
ff
f
53
ff
pp
60
mf
67
f
ff
ff
fff
p
pp
73
sf
80
sf
sf
sf
f
pp

Pożegnanie

(wersja w B-dur)

/ Farewell (B flat major version) /

Stanisław Moniuszko
opr. M. Kaźmierczak

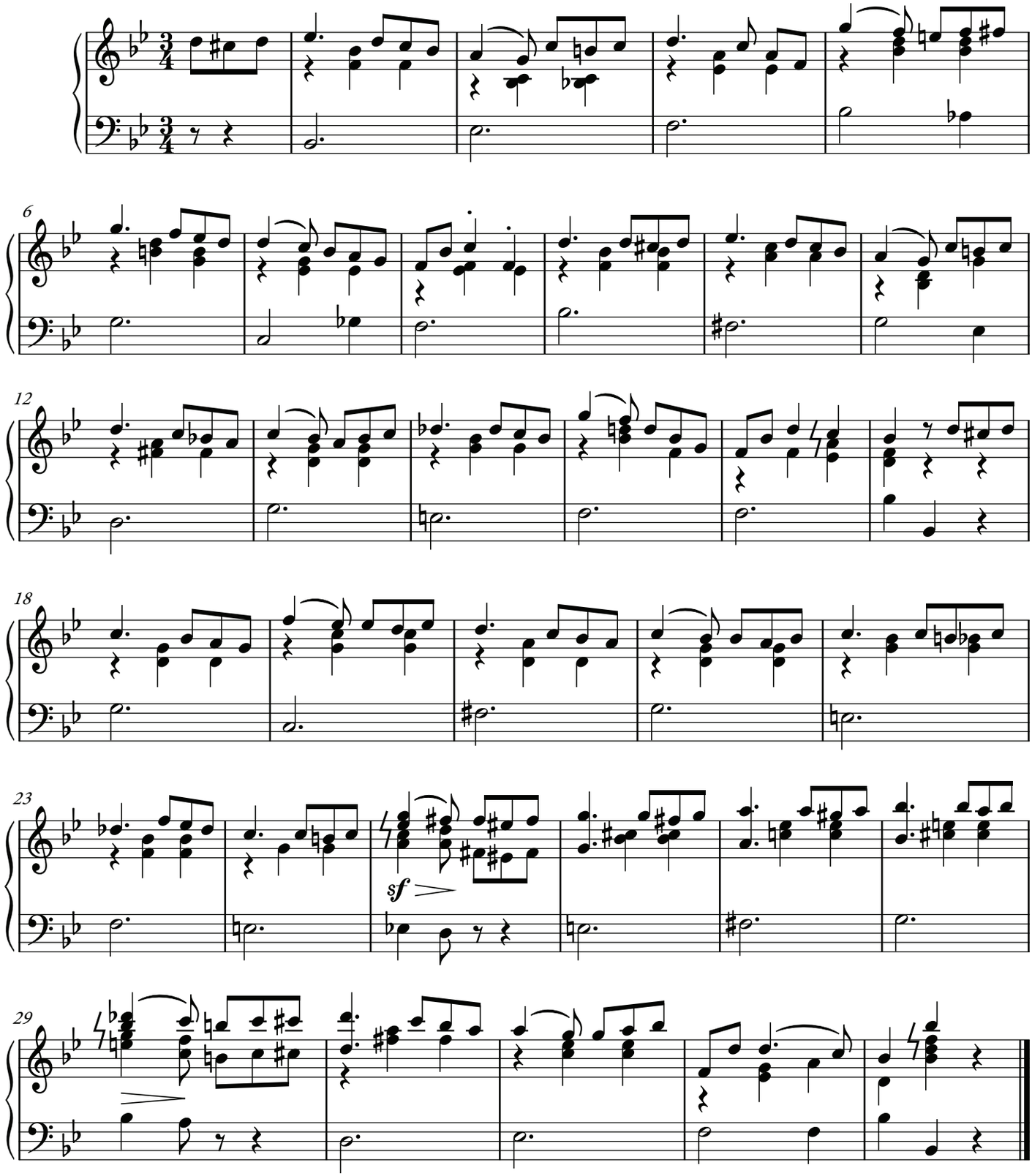

Pożegnanie

(wersja w C-dur)

/ Farewell (C major version) /

Stanisław Moniuszko
opr. M. Kaźmierczak

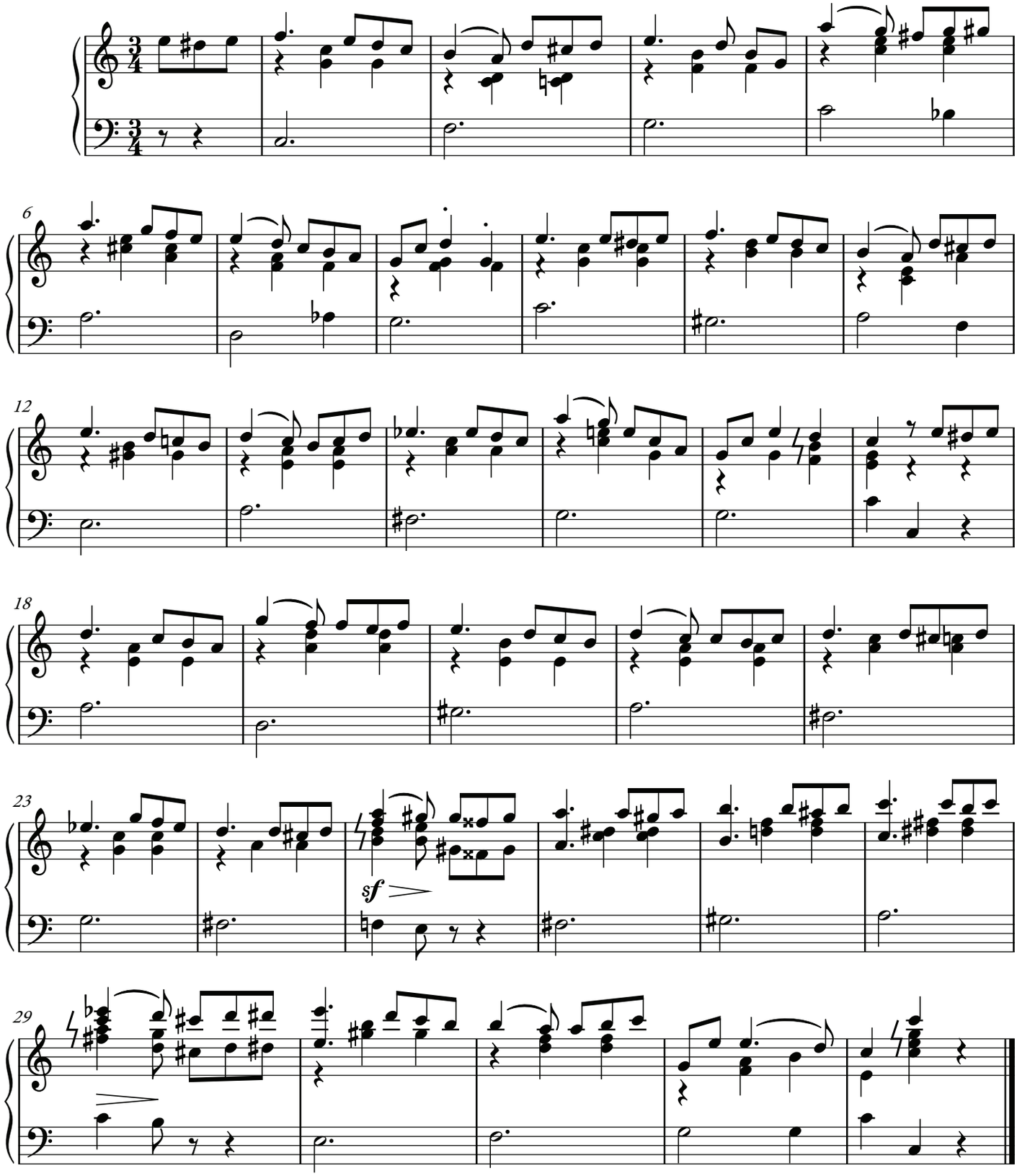

Kołysanka

(wersja w B-dur)

/ Lullaby (B flat major version) /

Stanisław Moniuszko
opr. M. Kaźmierczak

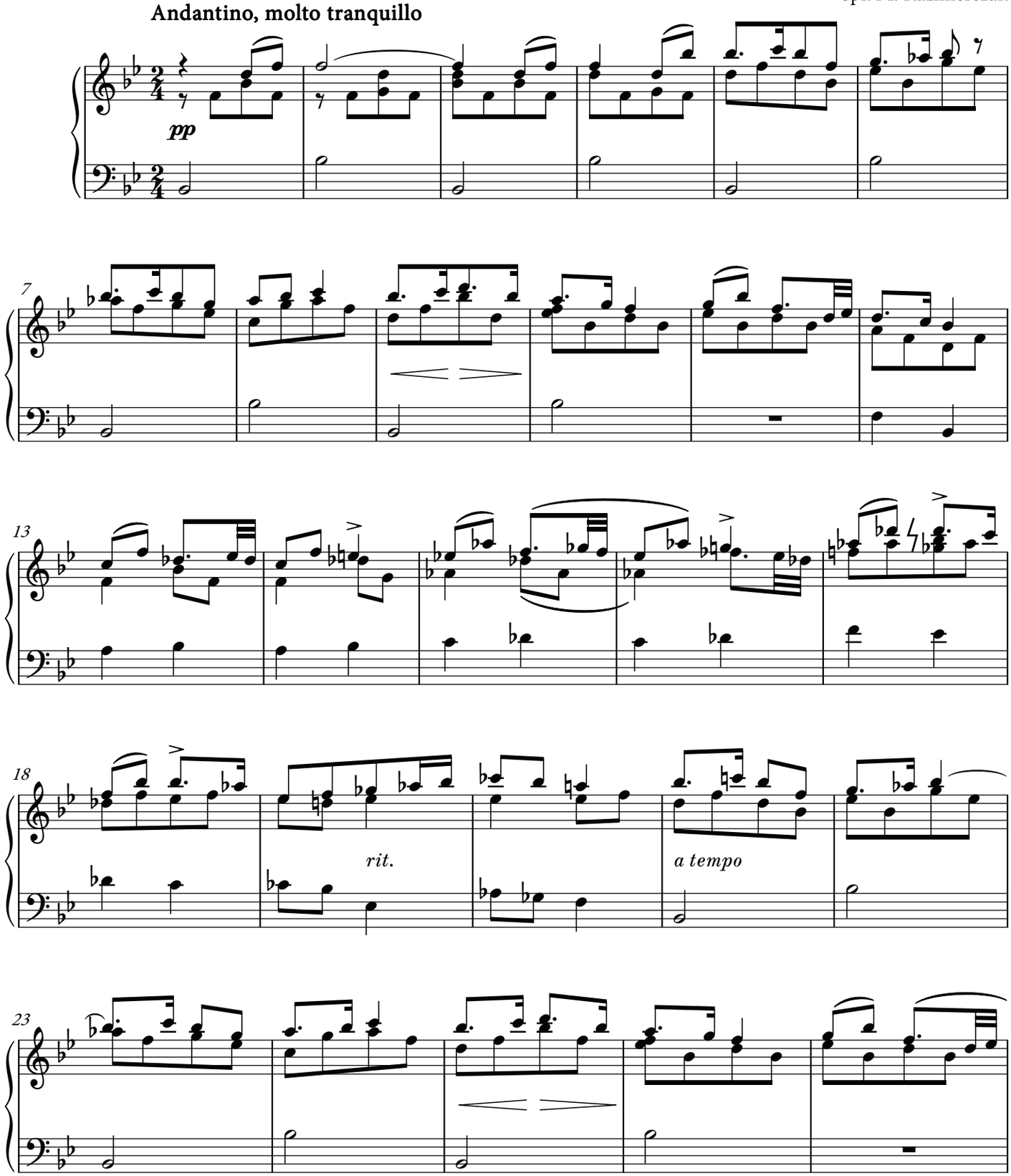

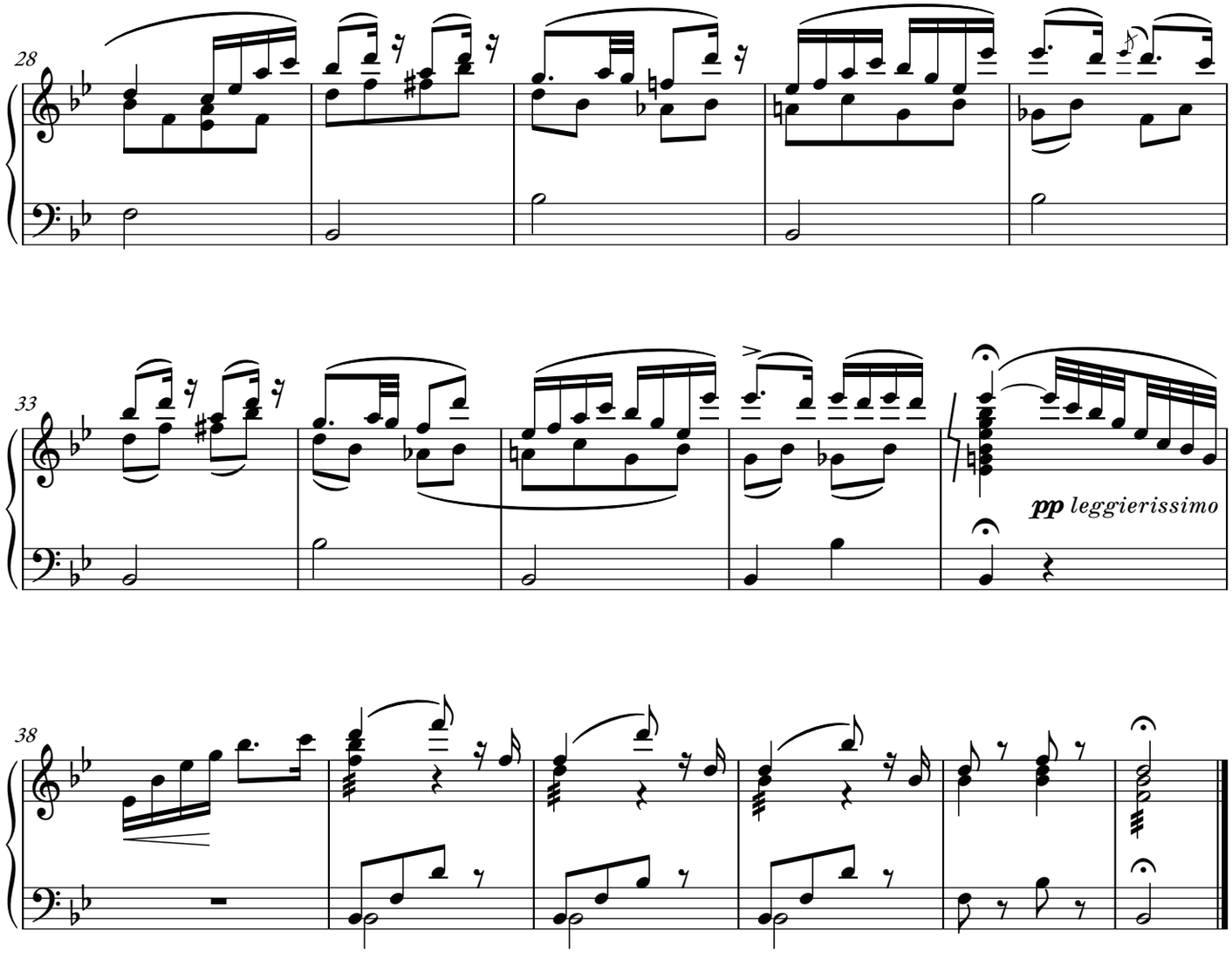
28
33
pp leggierissimo
38

Kołysanka

(wersja w C-dur)

/ Lullaby (C major version) /

Stanisław Moniuszko
opr. M. Kaźmierczak

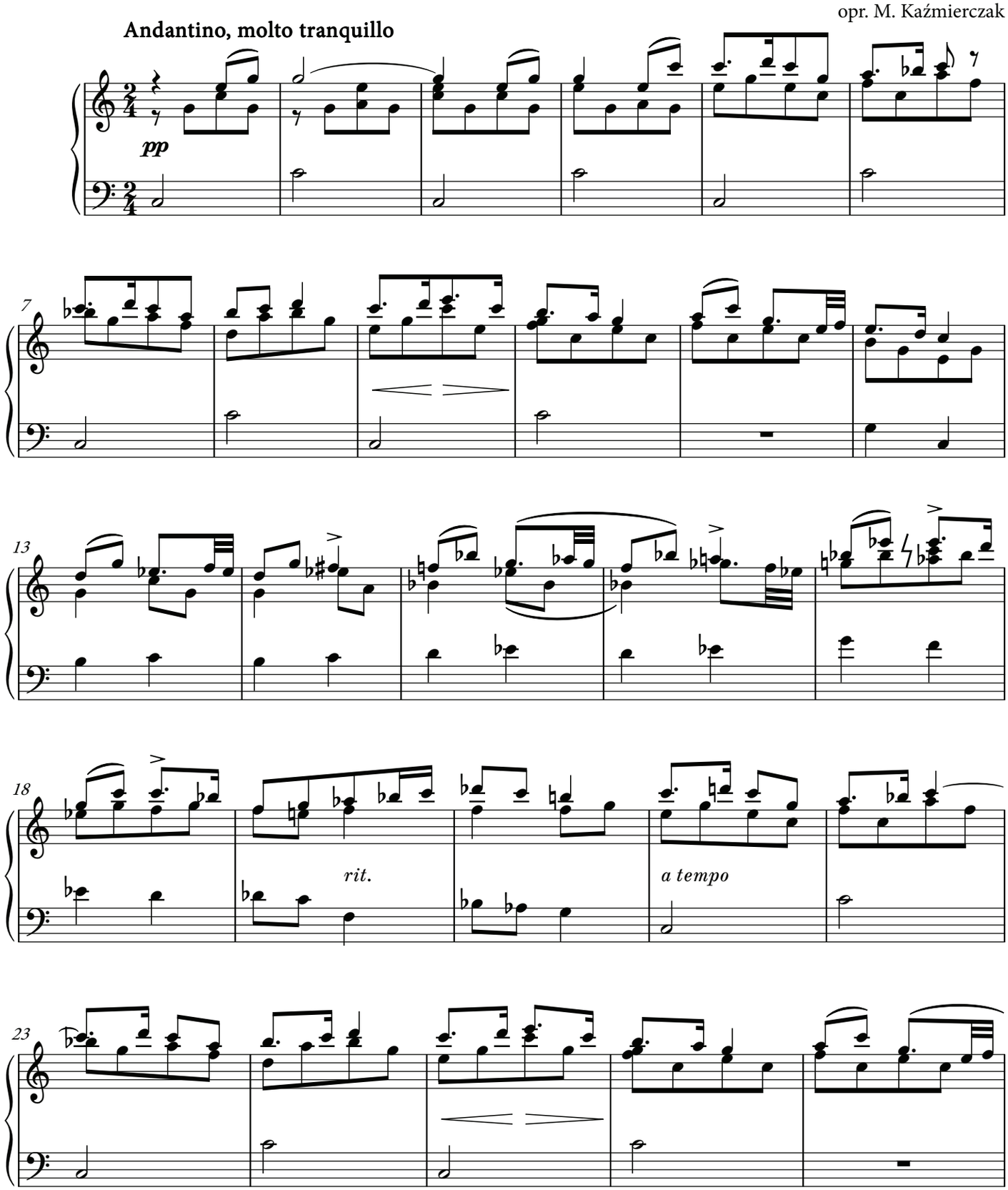

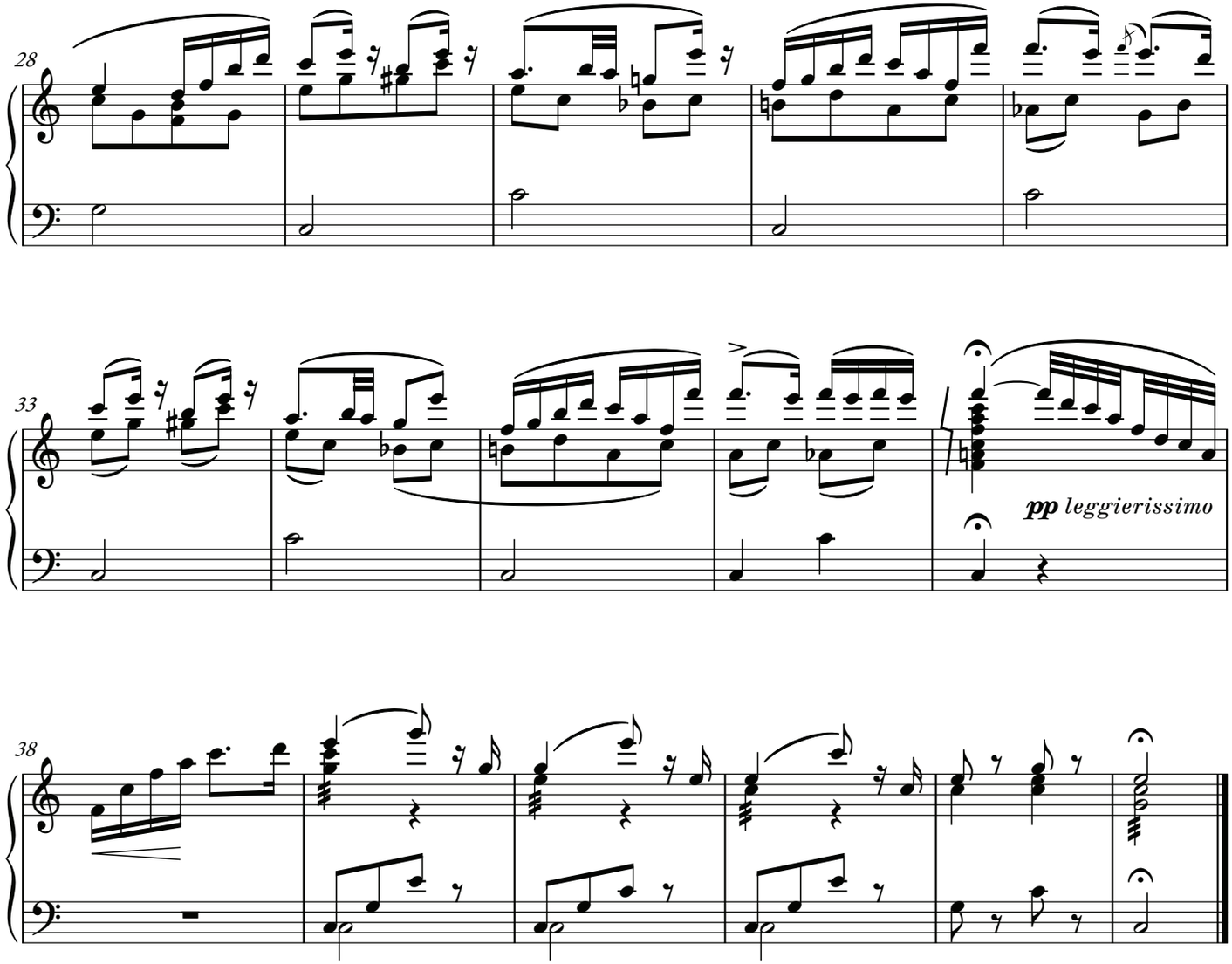
28
33
pp leggierissimo
38

Fraszka G-dur

/ Trifle in G major /

Stanisław Moniuszko
opr. M. Kaźmierczak

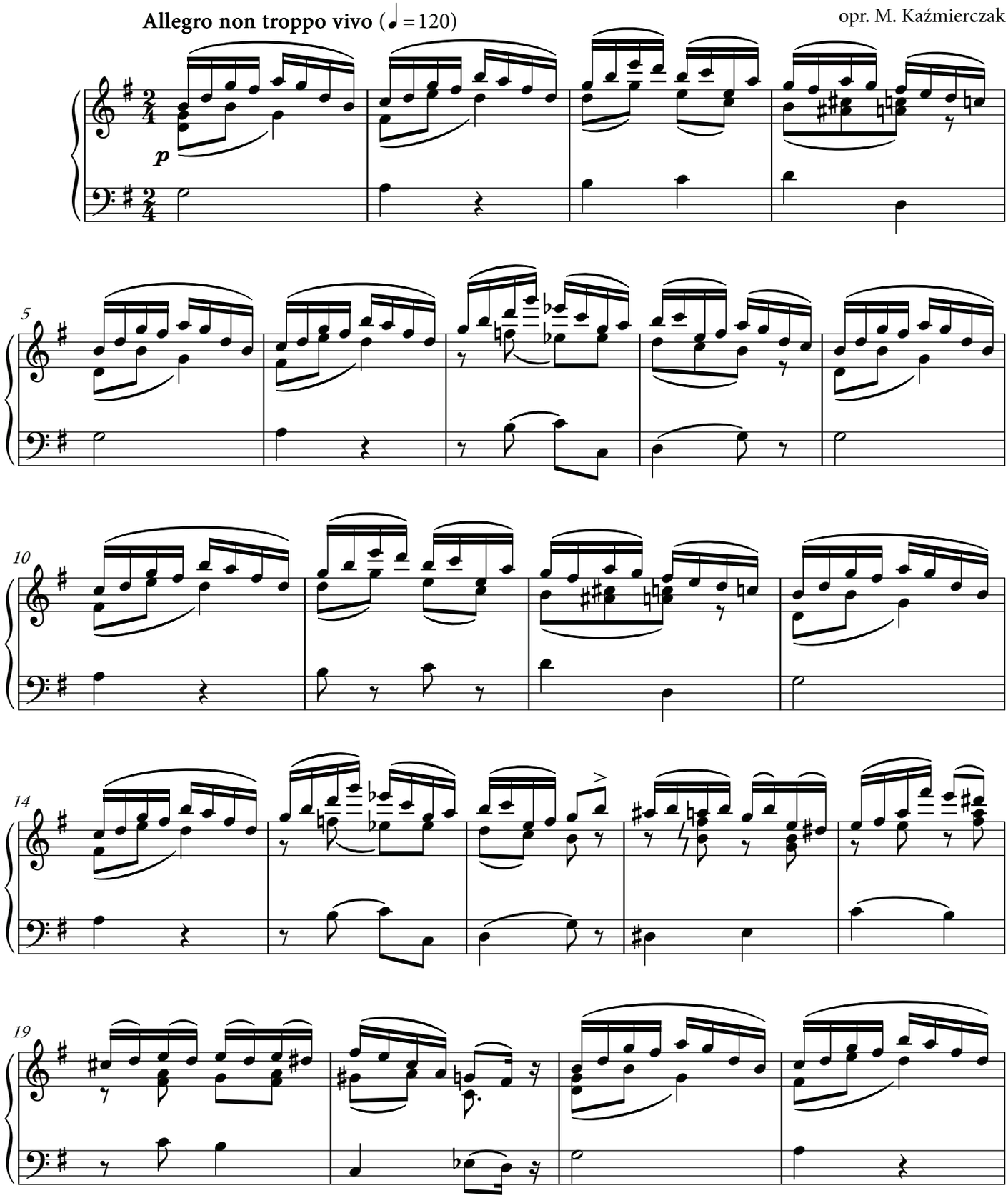

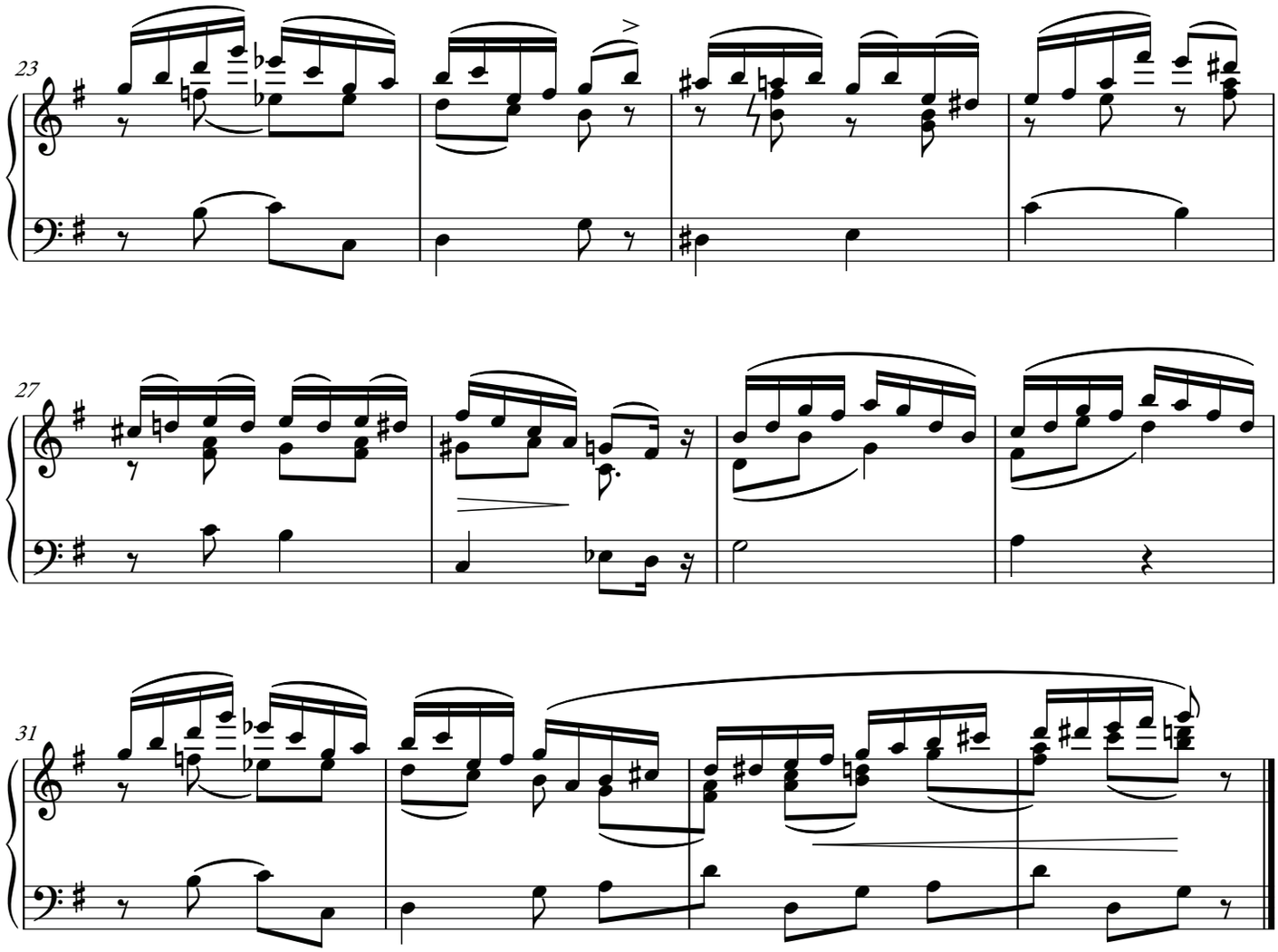
23
27
31

Fraszka g-moll

/ Trifle in G minor /

Stanisław Moniuszko
opr. M. Kaźmierczak

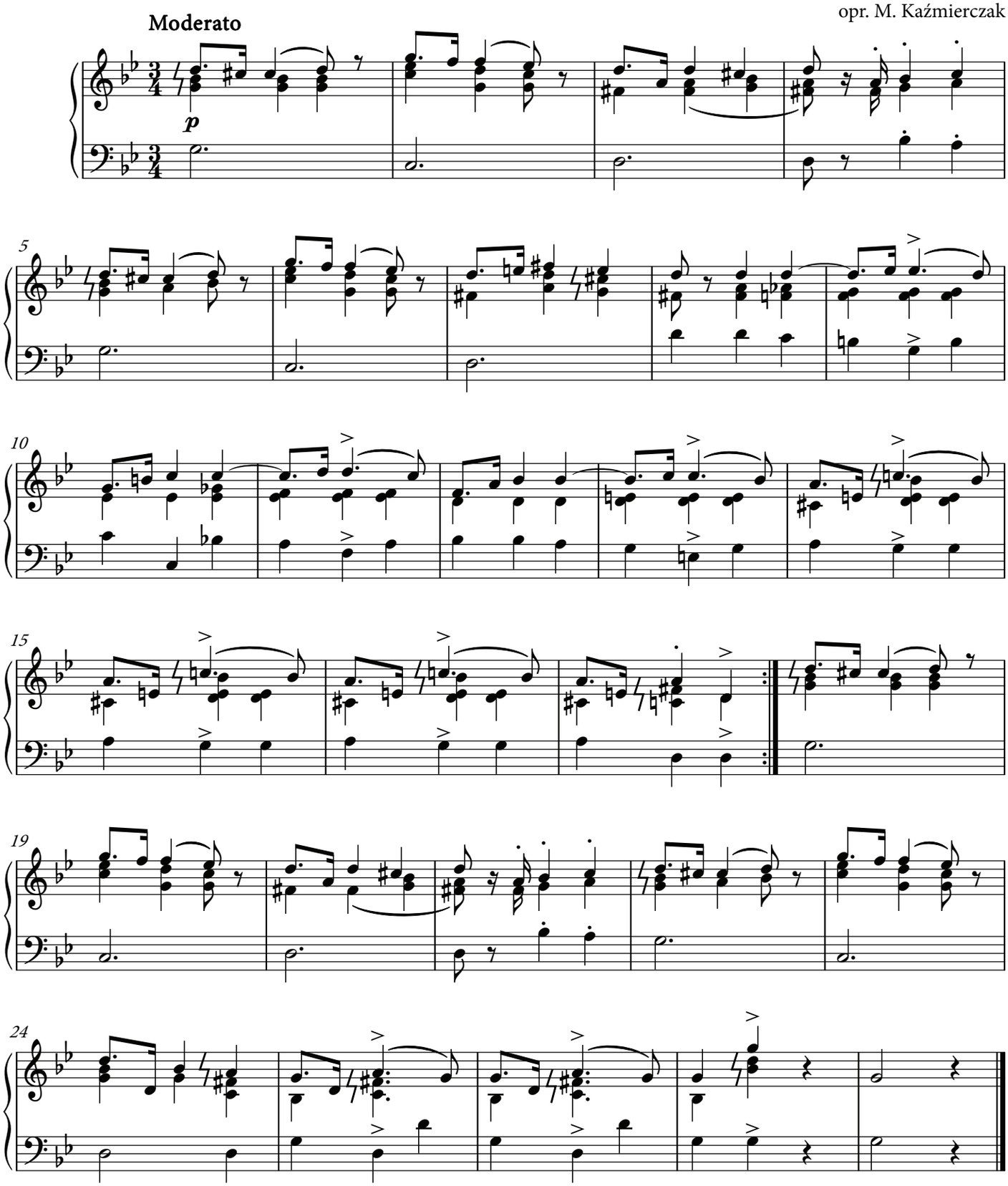

Fraszka G-dur

/ Trifle in G major /

Stanisław Moniuszko
opr. M. Kaźmierczak

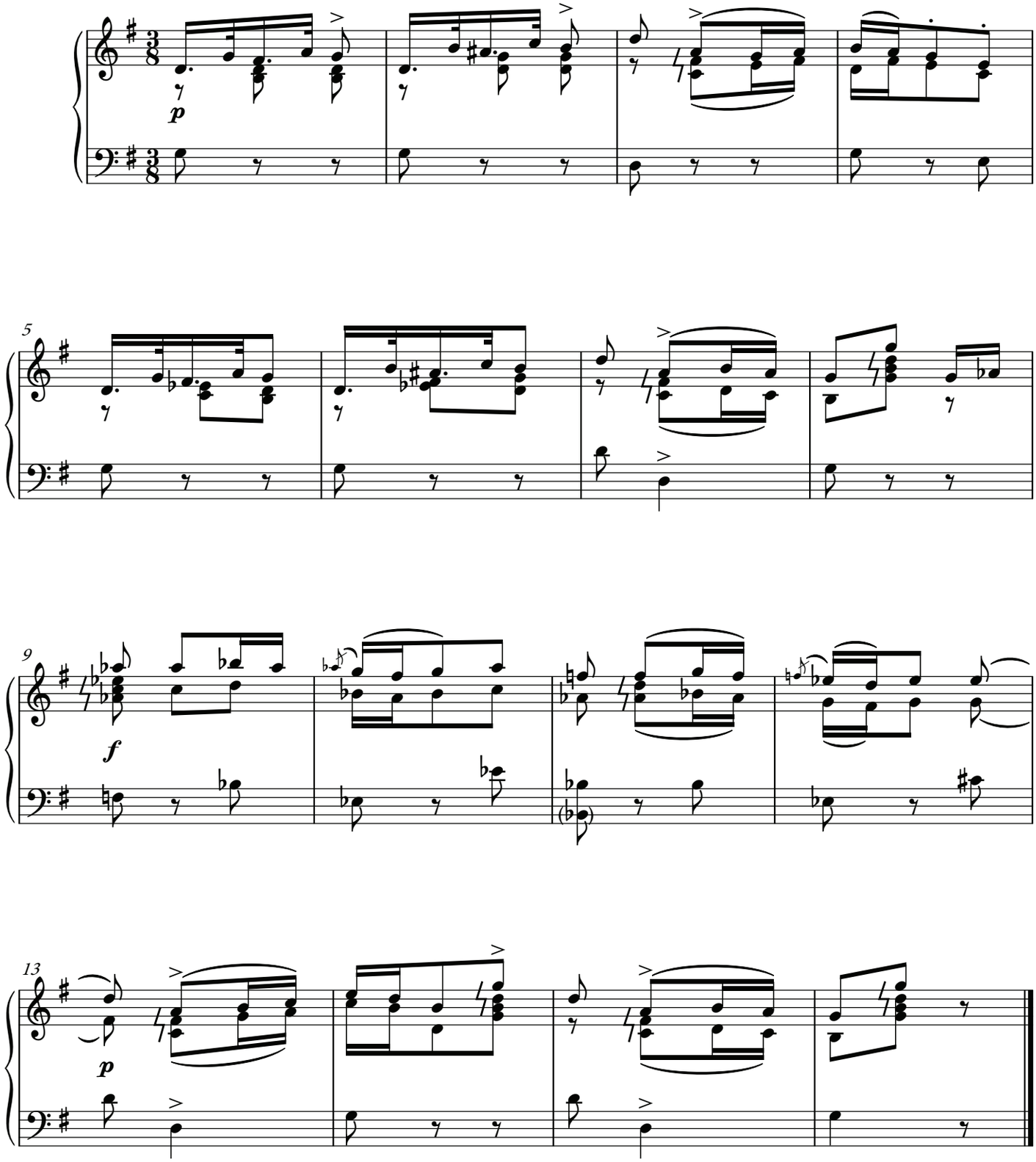

Fraszka C-dur

/ Trifle in C major /

Stanisław Moniuszko
opr. M. Kaźmierczak

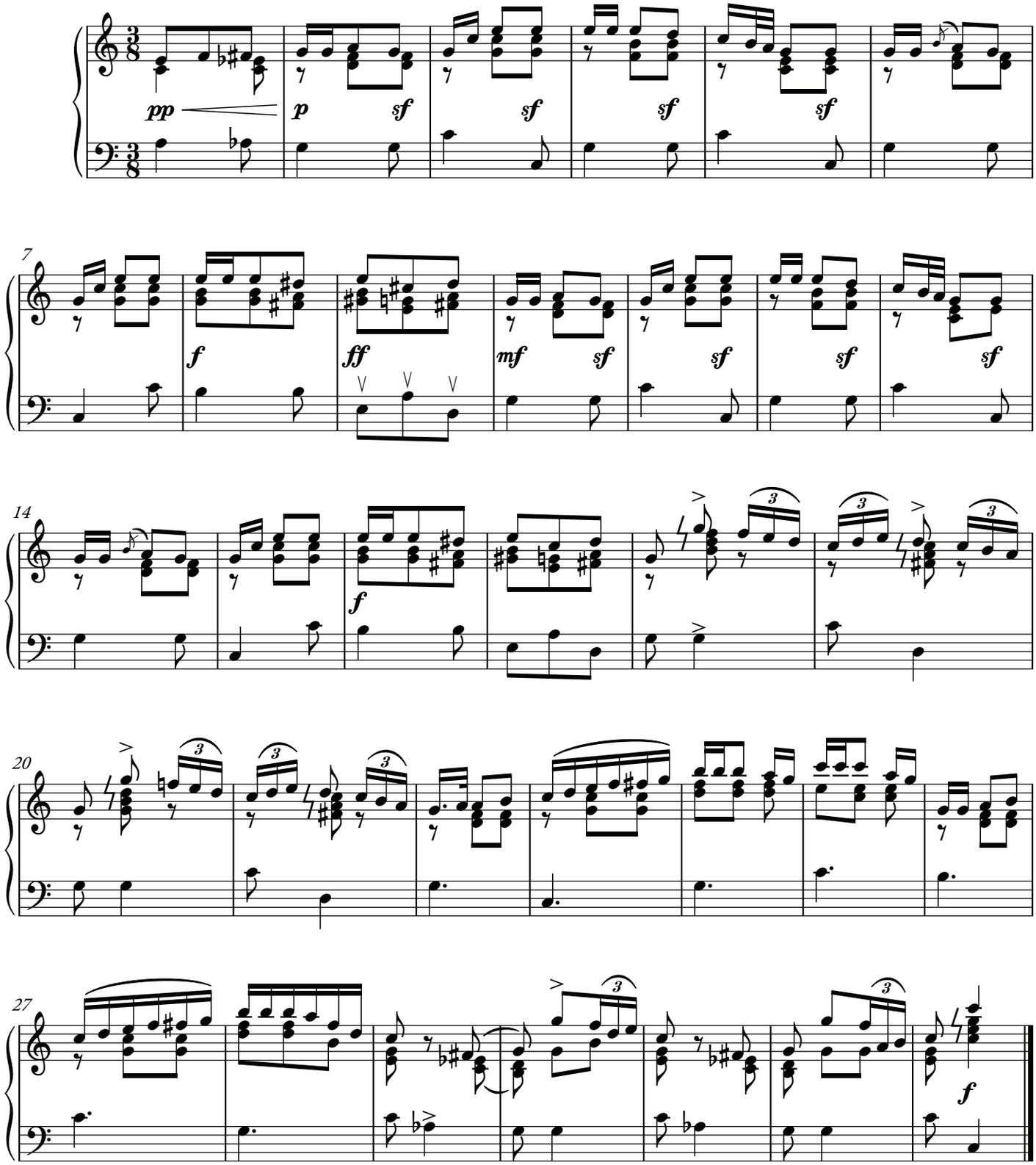

Fraszka C-dur

/ Trifle in C major /

Stanisław Moniuszko
opr. M. Kaźmierczak

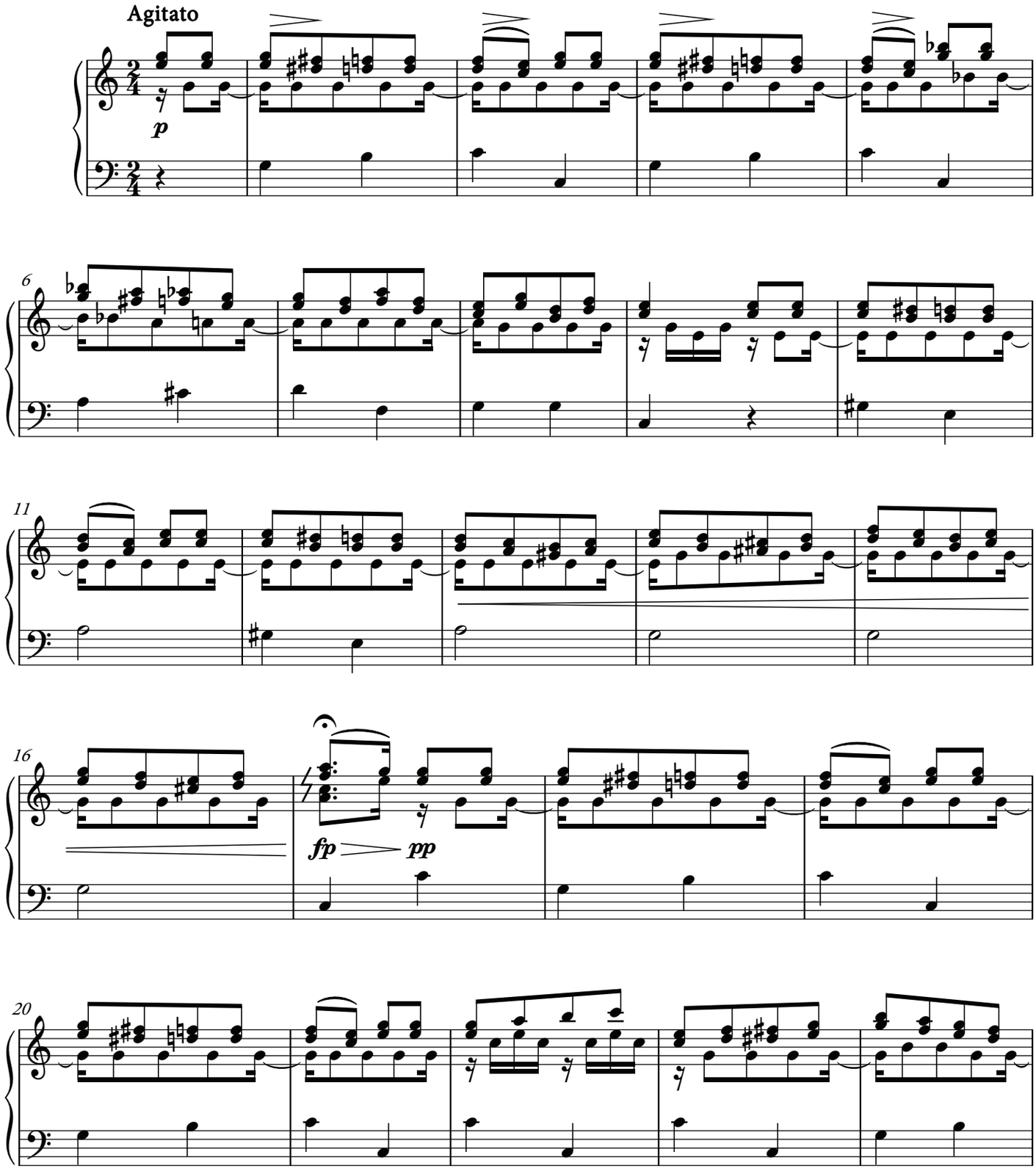

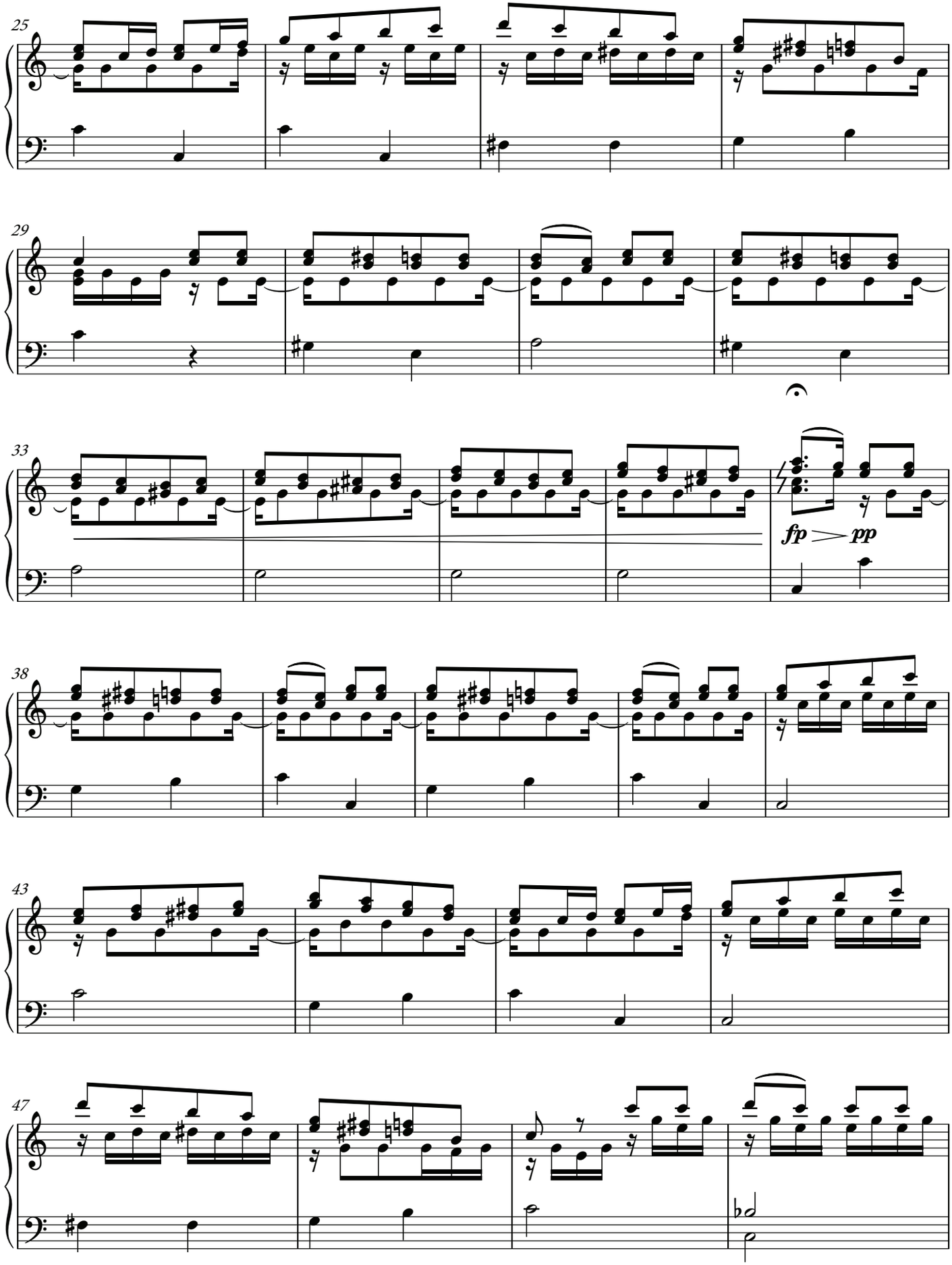
25
29
33
fp
pp
38
43
47

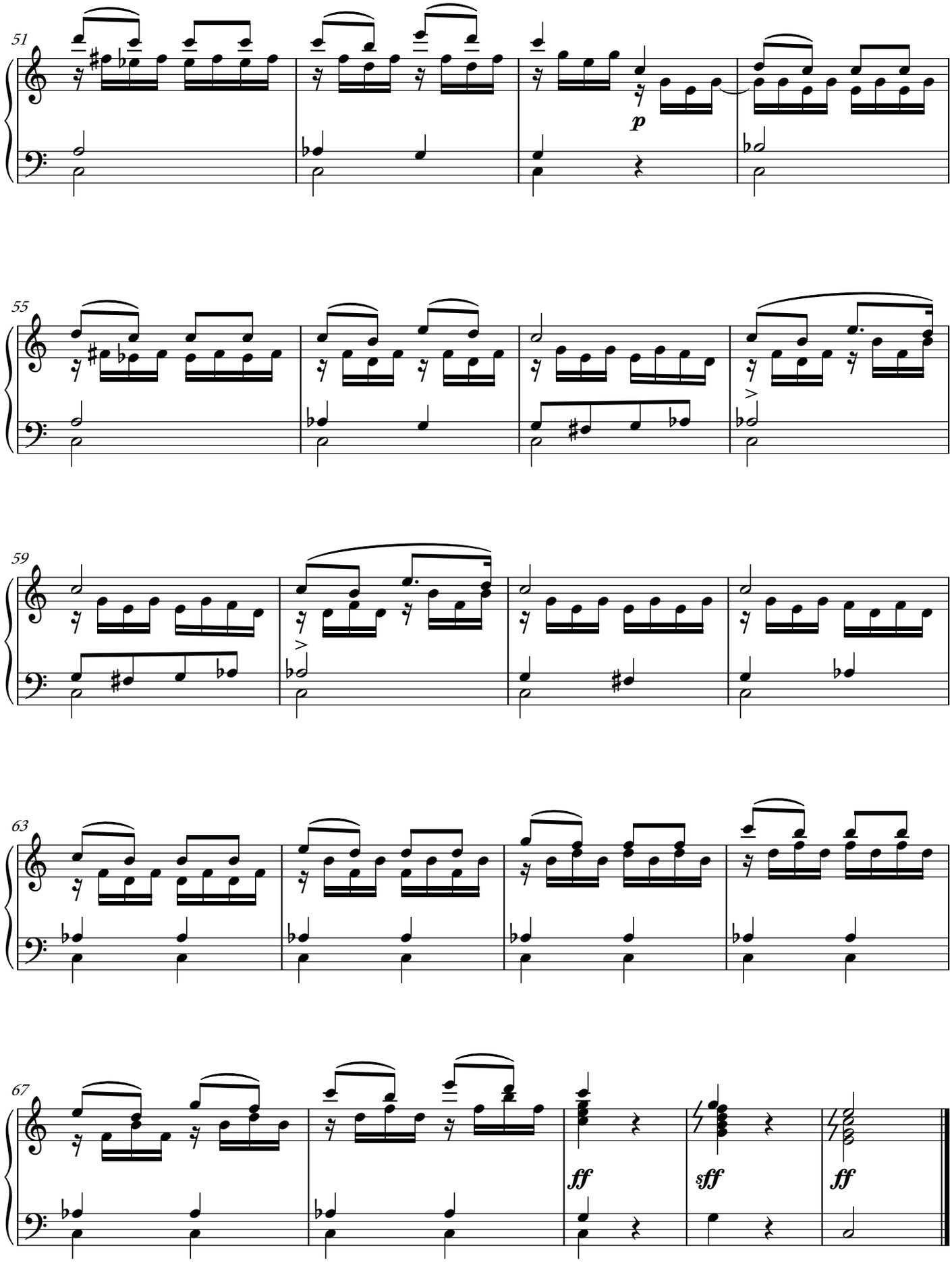
51
p
55
59
63
67
ff
sff
ff

Fraszka A-dur

/ Trifle in A major /

Stanisław Moniuszko
opr. M. Kaźmierczak

Allegretto, il canto ben marcato

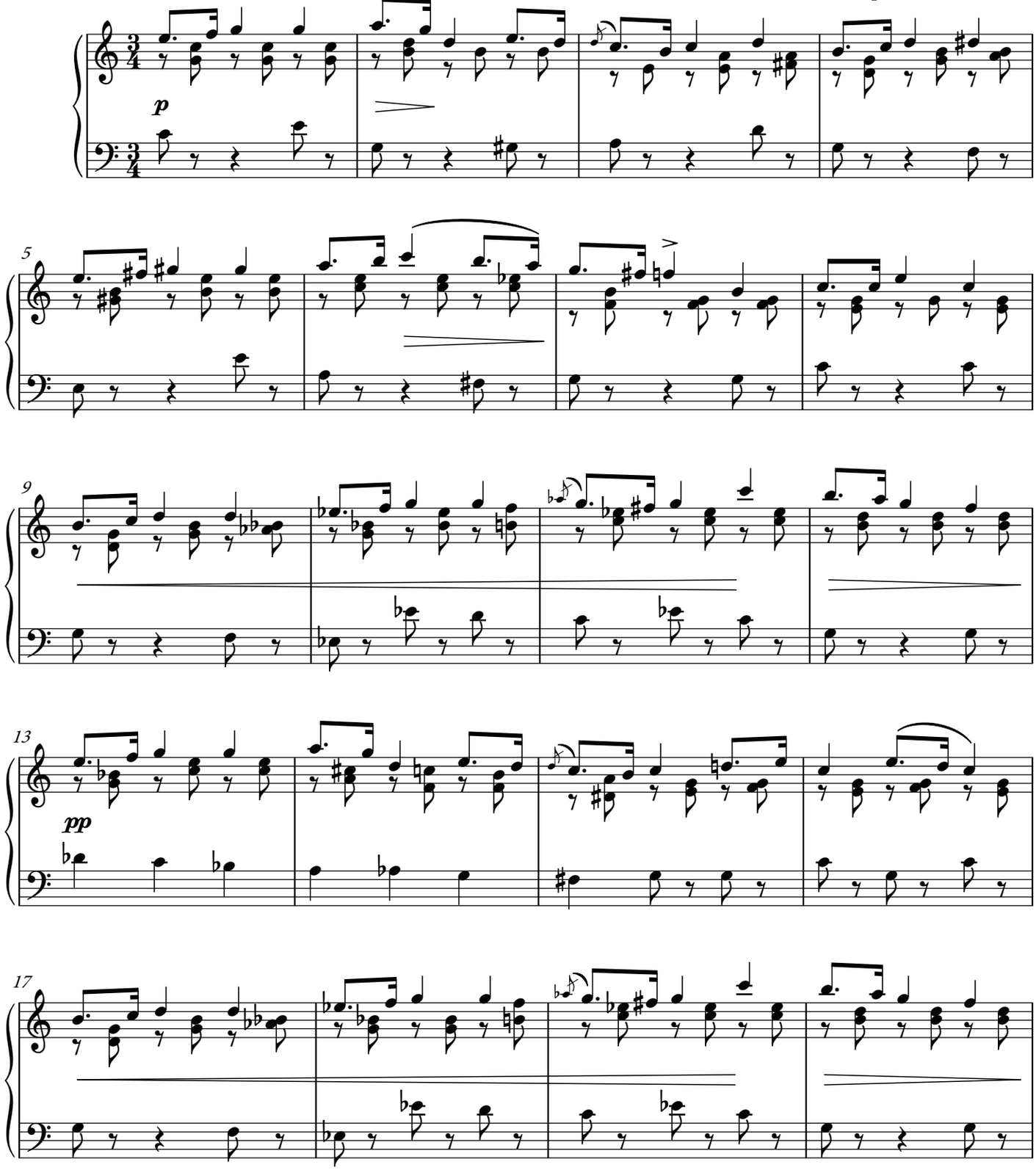

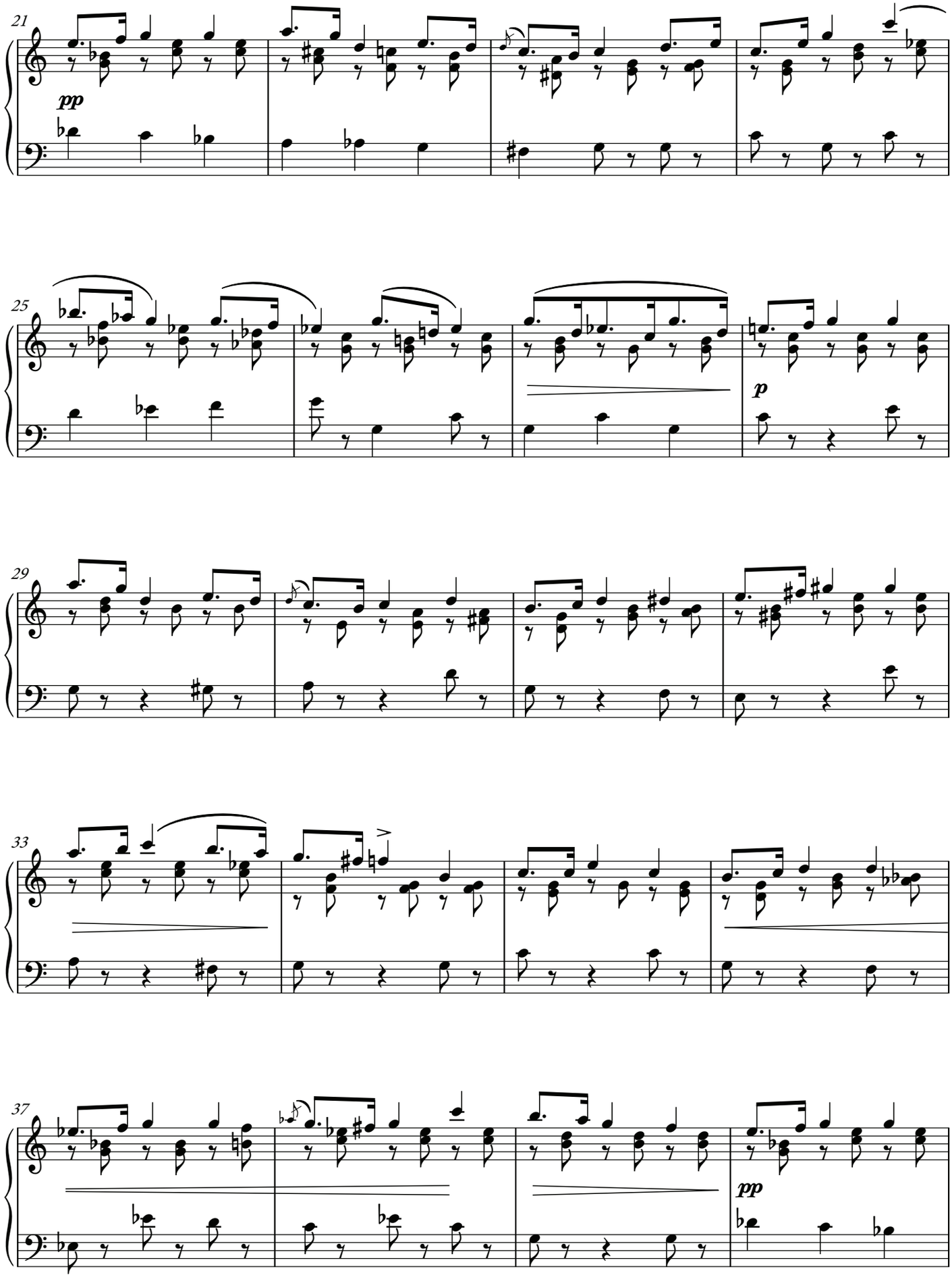
21
pp
25
p
29
33
37
pp

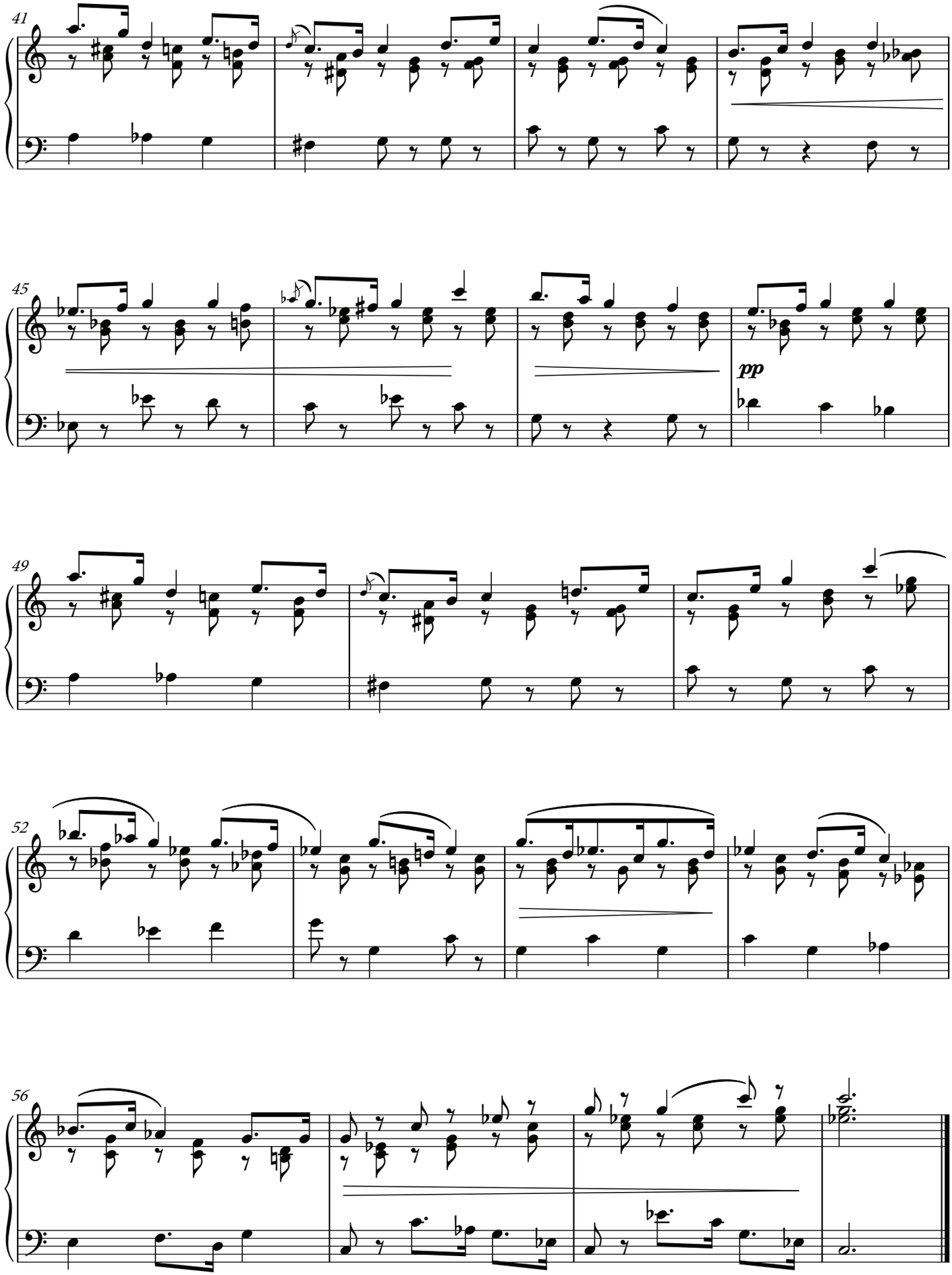
41
45
pp
49
52
56

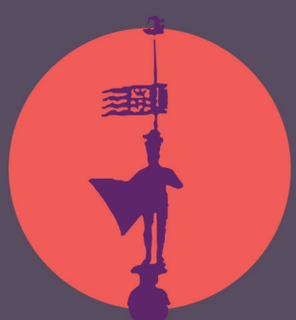

Gdańsk
2019

aMuz
Wydawnictwo
Akademii Muzycznej
im. Stanisława Moniuszki
w Gdańsku